Zasvätený život

01
2020

ČASOPIS
PRE REHOĽNÍKOV
A ZASVÄTENÝCH

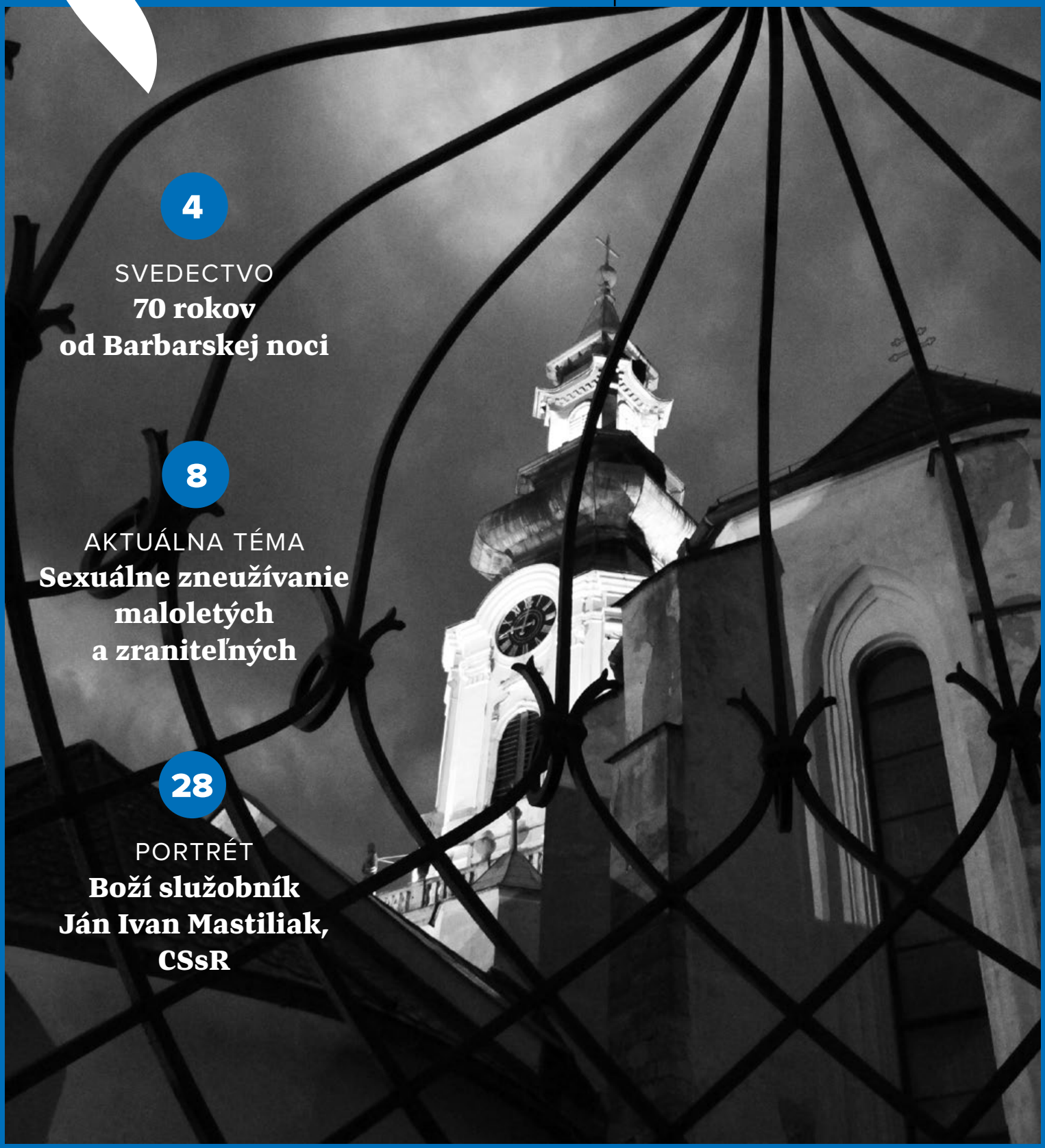

4
SVEDECTVO
70 rokov od Barbarskej noci

8
AKTUÁLNA TÉMA
Sexuálne zneužívanie maloletých a zraniteľných

28
PORTRÉT
Boží služobník Ján Ivan Mastiliak, CSsR

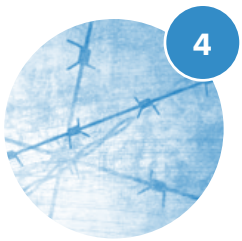

január 2020 • 11. ročník • číslo 21

Vydavateľ:
Konferencia vyšších rehoľných predstavených na Slovensku (KVRPS)

Miletičova 7, 821 08 Bratislava
mail: kvrps@kvrps.sk
IČO: 36122084
DIČ: 2021704014

Šéfredaktor: Ján Štefanec

Redaktori:
Štefan Turanský
Hermana Matláková
Tatiana Berecká
Milan Zaleha
Ján Dolný
Františka Čačková
Tomáš Brezáni

Fotografie: Katarína Berešová, archívy rehoľných inštitútov na Slovensku a archív KVRPS

Fotoeditor: Katarína Berešová
Jazyková úprava: Katarína Gajdošová
Grafická úprava: Lýdia Valter
Tlač: Devín printing house, s. r. o.

Evidenčné číslo MK SR: EV3916/09
ISSN 1338-1032
Web stránka: www.kvrps.sk
Finančné príspevky na vydávanie časopisu:
IBAN: SK81 1100 0000 0029 2782 6288
SWIFT (BIC) TATRSKBX
variab. symbol: 1111
Objednávky: distribucia@kvrps.sk
Príspevky do časopisu: casopis@kvrps.sk

Príspevok: 5 €

Vychádza 2× ročne

Obsah . 21

1 EDITORIÁL

2 AKTUÁLNE DIANIE
- Krátke správy zo života Konferencie
- Personálne zmeny

4 SVEDECTVO
70 rokov od Barbarskej noci

8 SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE
- Rana, ktorá pretrváva, či nádej na uzdravenie?
- Nové bojisko pre kresťanov v 21. storočí

14 FORMÁCIA
Hnev náš každodenný
Problém či príležitosť na rast?

17 HISTÓRIA
Príprava na likvidáciu rehoľného života v Československu

24 SPIRITUALITA
- Mníšske srdce Johna Henryho Newmana
- Intímny denník

28 PORTRÉT
Boží služobník Ján Ivan Mastiliak, CSsR
Pokorný, vďačný a šťastný rehoľník

37 PREDSTAVUJEME
Prúd milosti – služba Charis. *O čo ide?*

40 MISIE
Devastačný dopad ateizácie komunistického režimu v Albánsku

43 BLOG
- Milosrdenstvo na štyroch kolesách
- Bývam vedľa svätej

45 Z BOŽEJ LEKÁRNE
Prírodné prostriedky na zdravý spánok

Milí čitatelia!

V apríli 2020 uplynie už 70 rokov od rozhodnutia, keď si komunistický režim v bývalom Československu zaumienil zlikvidovať mužské i ženské rehole na Slovensku.

Takzvaná Akcia K mala dopad na tisíce zasvätených osôb, ktorým sa od tej chvíle radikálne zmenil život, narušila sa kontinuita jednotlivých rádov a spoločenstiev, čoho dôsledky pociťujeme dodnes, hoci už tridsať rokov žijeme v slobode.

Štátny prevrat vo februári 1948 bol míľnikom režimu, v dôsledku ktorého sústredili komunisti do svojich rúk totálnu moc. Na svojej ceste za mocou využívali násilie a nezákonnosť. Podľa sovietskeho vzoru označili za nepriateľov všetkých, ktorí sa nehlásili k ich ideológii. Brutalita komunistickej moci sa prejavila aj v politických procesoch s vlastnými členmi. V zápasoch o absolútnu moc postavili pred zmanipulované súdy aj svojich vrcholných predstaviteľov. No najväčším nepriateľom komunistov na religióznom Slovensku bola Katolícka cirkev, proti ktorej sa do boja režim pustil tými najostrejšími prostriedkami: odsúdením biskupov a vyššej cirkevnej hierarchie, priamou likvidáciou rehoľníkov, uväznením stoviek kňazov, podriadením Cirkvi prostredníctvom tzv. cirkevných zákonov a systematickou spoločenskou diskrimináciou angažovaných veriacich.

Represálie mali obrovský dopad a ochromili spoločenstvá takým drastickým spôsobom, že po znovuzískaní slobody v roku 1990, respektíve v novembri 1989 nebolo jednoduché znovu začať a uviesť na pravú mieru fungovanie cirkevných inštitúcii a obnoviť rehoľný život.

Tieto skutočnosti sú vážnym dôvodom na to, aby sme si pripomenuli, čo sa stalo, čím prešla Cirkev a hlavne rehoľné spoločenstvá. Len vďaka dobrej historickej pamäti je možné so zápalom pracovať na obnove a stať sa vďačnými hoci aj za tvrdú a bolestivú skúšku.

Práve historická pamäť nám môže pomáhať v dnešnej situácii, keď Cirkev prechádza sériou rozličných skúšok, kde je potrebná rozhodnosť, živá viera, odhodlanie, obeta, neúnavnosť a dôslednosť. Sexuálne škandály, zneužívania, odpad od viery, neschopnosť uchopiť realitu modernej doby, aby sme vedeli odovzdávať radostné posolstvo, sú výzvy, ktorým potrebujeme čeliť a ako zasvätení sa stať uprostred toho všetkého akýmsi prorockým hlasom. Hlasom, ktorý vie prečítať znamenia čias a potreby súčasného človeka.

Pri tomto výročí, ktoré je istým spôsobom smutné, no už tridsať rokov ho rok čo rok sprevádza nová nádej, sa pokúsme každý za seba žiť svoje zasvätenie životodarne. Povzbudzujme sa navzájom, buďme si oporou, veď to, čo nás spája a čomu sme zasvätili život, je živý Ježiš v našom strede, a to je hodnotou, pre ktorú sa oplatí žiť i zomierať vždy, keď je to potrebné.

Ján Štefanec, SVD

Krátke správy zo života Konferencie

V dňoch 24. – 25. septembra 2019 sa v Duchovnom centre sv. Františka Xaverského v Badíne konalo v poradí druhé **zasadnutie Zhromaždenia KVRPS** od jeho štrukturálnej zmeny, ktorá nastala zlúčením dvoch konferencií vyšších rehoľných predstavených k 1. januáru 2019. Zastúpených bolo takmer 50 predstavených rehoľných inštitútov z celkového počtu 76 členov Konferencie.

Oficiálny program Zhromaždenia sa začal svätou omšou, ktorú celebroval predseda Rady KBS pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života – vladyka Milan Chautur, CSsR, košický eparcha. Vo svojom príhovore povzbudil prítomných, aby sa v každej dobe snažili byť svedkami jednoty a svedkami života stvárňovaného Ježišom Kristom, ktorého každý nasleduje v duchu svojej charizmy.

V pracovných blokoch sa účastníci Zhromaždenia spolu s odborníkmi zaoberali témou postavenia rehoľných inštitútov na Slovensku z hľadiska štátneho práva, ako aj témou pripravovaného nového zákona o financovaní činností cirkví a náboženských spoločností a jeho možných dopadov na činnosť Konferencie a jej členov. Zhromaždenie schválilo aj dva interné dokumenty Konferencie, ktoré upravujú fungovanie vlastného rehoľného školského úradu, fondu solidarity, a prijalo uznesenie na riešenie niektorých majetkových záležitostí KVRPS.

Predseda Komisie KBS pre prípady sexuálneho zneužívania maloletých Mons. Marek Forgáč predstavil Zhromaždeniu záväzné postupy v prípade riešenia možných podnetov adresovaných tejto komisii, ktorými sú viazané aj rehoľné inštitúty. Prítomní následne diskutovali najmä o tom, ako si vzájomne pomôcť pri riešení preventívnych opatrení v tejto oblasti.

V dňoch 22. – 24. novembra 2019 bola vo Vranově u Brna otvorená **Medzinárodná škola riadenia inštitútov zasväteného života a trvalej formácie**. Ide o formu štúdia, ktorá je určená predovšetkým zasväteným, ktorí vykonávajú službu autority v inštitútoch zasväteného života a v spoločnostiach apoštolského života na generálnej i provinciálnej úrovni. Cieľom Školy je ponúknuť priestor a formu na „získanie kvalifikovaných poznatkov učenia Cirkvi v otázkach autority a rôznych dynamík rozlišovania a animácie, ktoré sú zamerané na sprevádzanie osôb v službe zasvätenému životu v Cirkvi v trvalej konfrontácii so súčasnou kultúrou“. Prvý rok kurzu 2019/2020 je zameraný na tému: Zasvätený život v exode Cirkvi medzi minulosťou a budúcnosťou. Kurzu sa zúčastnilo približne 60 zasvätených zo Slovenska.

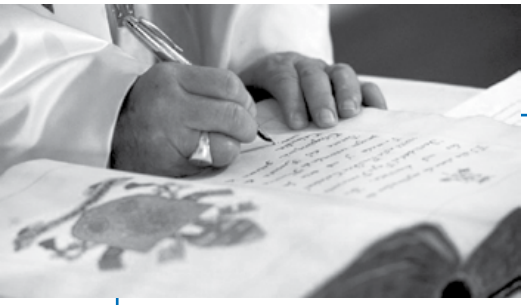

Začiatkom roka 2020 bol cez sekretariát KVRPS odovzdaný všetkým vyšším rehoľným predstaveným na Slovensku slovenský preklad **dokumentu** motu proprio **pápeža Františka Communis Vita** [Spoločný život]. Pápež ním uviedol nový dôvod prepustenia z inštitútu v prípade nezákonnej dlhodobej neprítomnosti v rehoľnom dome. Okrem tohto dokumentu bol zverejnený aj okružný list prefekta Kongregácie kard. Joãoa Braza de Aviz, ktorý by mal pomôcť správnemu aplikovaniu smerníc tohto dokumentu do praxe. Dokumenty budú zverejnené aj na webovej stránke Konferencie v časti Dokumenty (https://kvrps.sk/kto-sme/dokumenty/).

Rada KVRPS na svojom decembrovom zasadnutí schválila návrh podujatí, ktoré sa uskutočnia v roku 2020 pri príležitosti spomienky **70. výročia Akcie K a R**. KVRPS bude iniciovať realizáciu dvoch hlavných podujatí: spomienkového podujatia, ktoré sa uskutoční v rámci jarného Zhromaždenia KVRPS v Badíne 15. 4. 2020 za účasti hostí, ako aj Dňa otvorených kláštorov II., ktoré sa uskutoční dňa 20. 6. 2020 v jednotlivých komunitách rehoľných inštitútov na Slovensku. Ostatné iniciatívy jubilea budú predstavené priebežne. Predseda KVRPS P. Václav Hypius, CSsR pozýva zasvätených na Slovensku, aby „tento rok bol predovšetkým rokom vďačnosti za obetavosť tých, ktorí zostali verní Bohu aj v náročnom období prenasledovania a vďaka ktorým sme tu teraz aj my, ktorí máme ďalej rozvíjať dar zasväteného života na Slovensku“.

za KVRPS informovala
sr. Jana Kurkinová, FMA

Personálne zmeny,

ktoré nastali v radoch vyšších predstavených a štatutárov ženských a mužských rehoľných inštitútov na Slovensku v druhej polovici roka 2019:

1. Na riadnej provinciálnej kapitule Kongregácie školských sestier de Notre Dame v Novom Meste nad Váhom bola dňa 7. júla 2019 na ďalšie štvorročné obdobie zvolená do služby provinciálnej predstavenej **sr. Mária Metoda Piatničková**, ktorá tak pokračuje v službe v druhom funkčnom období.
2. Dňa 23. júla 2019 bol prostredníctvom Biskupstva Banská Bystrica zverejnený menovací dekrét Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, že od 12. júna 2019 bola za novú opátku Kláštora Nepoškvrneného srdca Panny Márie Rádu klarisiek kapucínok na Slovensku menovaná **sr. Mária Jozefa Seppová**.
3. V dňoch 5. – 7. augusta 2019 sa v Brehove pri Trebišove konala druhá časť piatej volebnej kapituly Slovenskej kustódie (viceprovincie) Rehole menších bratov konventuálov – minoritov. Za kustóda (viceprovinciála) Slovenskej kustódie bol zvolený **P. Lucián M. Bogucki**.
4. Dňa 12. augusta 2019 bol vymenovaný nový predstavený komunity Misionárov Najsvätejších Srdc Pána Ježiša a Panny Márie v Žiline **P. Ondrej Sabó**.
5. Generálnym predstaveným Kongregácie bratov tešiteľov z Gethseman zostáva **P. Michal M. Krysztofowicz**. Dňa 27. augusta 2019 bol na Generálnej kapitule opätovne zvolený do služby na ďalšie šesťročné obdobie.
6. Personálne zmeny nastali aj v Inštitúte sestier Kapucínok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Stupave. Službu predstavenej prevzala **sr. Magdaléna Flor**.
7. Novou predstavenou Sestier františkánok Premenenia Pána v Melčiciach – Lieskovom je od augusta 2019 **sr. Damiána Lišková**.
8. Do služby provinciálnej predstavenej Kongregácie Dcér sv. Františka Assiského bola od septembra 2019 menovaná na 3-ročie 2019 – 2022 **sr. M. Alžbeta Mikulová**.
9. Od 22. septembra 2019 prevzal službu predstaveného Rehole sv. Augustína na Slovensku **P. Jozef Jurdák**.
10. Dňa 21. novembra 2019 sa uskutočnila na zasadnutí kapituly autonómneho kláštora voľba vyššej predstavenej Kanonisiek sv. Augustína rehole Notre Dame v Bratislave. Na obdobie 3 rokov bola s platnosťou od 1. decembra 2019 zvolená **sr. Mária Faustína Nemešová**.

Marta Chraščová, sekretariát KVRPS

70 rokov od Barbarskej noci

DIAKON EMIL MORAVČÍK (verbistický chovanec)

Na jar 1950 sa politická situácia u nás začala vyvíjať dramaticky. V nočných hodinách z 13. na 14. apríla prepadli ozbrojené zložky väčšinu mužských kláštorov na Slovensku i v Čechách a rehoľníkov odviezli do tzv. sústreďovacích kláštorov. Na Slovensku bolo takto zlikvidovaných 89 kláštorov a z nich odvlečených 740 rehoľníkov. V rámci celej republiky, teda Slovenska a Čiech, bolo zlikvidovaných 230 mužských kláštorov a 2 192 rehoľníkov bolo internovaných. V lete zlikvidovali 720 ženských kláštorov odvliekli 10 660 rehoľníčok. Za obeť aprílovej akcie padol aj misijný dom verbistov v Spišskom Štiavniku. Aj keď sa prepady kláštorov vykonávali v najväčšej tajnosti, nemohli pritom ujsť pozornosti obyvateľov blízkeho okolia kláštorov.

Misijný dom Matky Božej v Nitre

Po prvej vlne razií v kláštoroch sme sa aj my v Nitre začali intenzívne pripravovať na odchod. Starším členom komunity kúpili predstavení baganče. Ja som pátrovi Štefanovi Bošanskému odniesol domov nejaké knihy a písomnosti a potom som sa rozlúčil s rodinou. Moja drahá mamička vtedy žialila oveľa viac, ako keď sa lúčila s dcérou Júliou a synom Jozefom, ktorých vyprevádzala do zámorských misií. Bolo to všetko umocnené veľkou neistotou a obavou o budúcnosť.

Polnočný budíček

O polnoci z 3. na 4. mája 1950 zabúchali na dvere Misijného domu Matky Božej v Nitre zástupcovia štátnej moci a žiadali ich v mene zákona otvoriť. Najprv zaistili rektora domu p. Jozefa Škodu. Potom sa okolo stovky uniformovaných policajtov a milicionárov so samopalmi rozbehlo po chodbách, aby vyburcovali zo spánku všetkých obyvateľov domu. Podľa pokynov sme sa zišli v jedálni, kde nám obetavé sestričky kuchárky pripravili potravinové balíčky na cestu do neznáma. Od veliteľa prepadovej posádky sme dostali časový limit, myslím 20 minút, na zbalenie osobných vecí a nástup pred vrátnicu.

My sme si šeptom povedali, že sa pôjdeme najskôr pomodliť do kostola. Keď sa o tomto úmysle dozvedeli policajti, chceli nám v tom násilne zabrániť. No my sme sa nedali, do kostola sme sa dostali. V tichosti sme prijali Eucharistiu ako viatikum a potom organista zaintonoval pieseň na rozlúčku: „Neopúšťaj nás, neopúšťaj nás. Matka, neopúšťaj nás!“ Tento spev mohutne znejúci z hrdiel bezbranných mužov počuli aj tamojší občania, ktorí zobďaleč sledovali náš nútený exodus.

Deportácia

Medzitým už ozbrojené zložky policajtov a milicionárov vytvorili kordón od kostola až k autobusom, ktoré stáli pripravené pod briežkom kalvárie. Nastúpili sme neorganizovane do troch autobusov v počte 120 členov rehoľnej komunity. Táto minikolóna autobusov prechádzala aj popred môj rodný dom v Mlynárciach. Podarilo sa mi cez okno autobusu vyhodiť do dvora balíček fotografií. Hoci nad našimi hlavami stále visela otázka: „Kam nás vezú?“, nálada bola optimistická. Sme v Božích rukách, a preto sa nemáme čoho báť, aj keby nás odviezli na Sibír. Noc v autobuse prebehla s jednou malou prestávkou na Považí. Okolo obeda sme zastali celí utrmácaní pred bránami redemptoristického kláštora v Podolínci. V tú noc odviezli aj 73 verbistov zo zoborského kláštora.

> Nálada bola optimistická. Sme v Božích rukách, a preto sa nemáme čoho báť, aj keby nás odviezli na Sibír.

Koncentračný kláštor v Podolínci

Privítala nás skupina ozbrojených žandárov a štekot vlčiakov. Na veľké prekvapenie sme sa stretli so spolubratmi zo Spišského Štiavnika. Okrem nich tam boli saleziáni, redemptoristi a neskôr priviezli z Jasova aj hromadu jezuitov. Ubytovali nás v celách po 10 a viac bratov. V niektorých celách bolo viac nocľažníkov ako postelí. Miesto kúpeľne bol k dispozícii len jeden vodovodný kohútik s výlevkou na chodbe. Podmienky veľkého lágru nám pripomínali múry a ploty s ostnatými drôtmi s piatimi strážnymi vežami s reflektormi. K výbave ozbrojenej posádky patrili aj dva ľahké guľomety. Takto bol kláštor zmenený na opravdivý koncentrák.

V máji 1950 bol počet rehoľníkov ubytovaných v tomto koncentračnom kláštore takýto: jezuiti 134, saleziáni 225, verbis-

Podmienky veľkého lágru nám pripomínali múry a ploty s ostnatými drôtmi s piatimi strážnymi vežami s reflektormi.
K výbave ozbrojenej posádky patrili aj dva ľahké guľomety. Takto bol kláštor zmenený na opravdivý koncentrák.

ti 122, redemptoristi 33, tešitelia 19, baziliáni 8, minoriti 4, premonštráti 3, milosrdní bratia 3 a dominikáni 2. Spolu 553 rehoľníkov. Táto štatistika nebola konečná (pohyb obyvateľov v tomto koncentráku). Autor knihy *Zápisky spoza mreží* salezián Ernest Macák uvádza počet internovaných rehoľníkov 654.

Zmocnencom koncentráku bol Roman Grígeľ. Ten velil organizačným vedúcim Jánovi Turanskému, predtým väzenskému dozorcovi z Leopoldova, Mirovi Veselému a Michalovi Rodákovi. Jezuitov komandoval dozorca Ladislav Špeďuk. Títo bachari boli naši noví predstavení a aj policajti, ktorí nás strážili vo dne a v noci. Ich pričinením tu vládol teror, nástupy, arogancia, cynizmus a ešte k tomu aj mizerná strava. Podávanie obedov trvalo od 11.30 hod. do 14.30 hod. Neboli dovolené nijaké kontakty so svetom – ani písať rodičom či dostávať listy alebo balíky. Tieto obmedzenia boli neskôr pod tlakom kritiky zmiernené, takže sa mohli dostávať balíky potravín a prijímať návštevy. To všetko však bolo podrobené prísnej kontrole.

Vo všedný deň ráno bola v kláštornom kostole slúžená jedna svätá omša pri hlavnom oltári pre všetkých. Okrem toho mali kňazi možnosť slúžiť sv. omše pri piatich bočných oltároch. Cez deň sme sa zamestnávali na dvore napríklad tak, že sme prenášali skládku dreva z jednej strany na druhú, aby sme to potom na druhý deň mohli zopakovať opačne. Pre

zmenu sa našla práca aj v záhrade a pri upratovaní zanedbanej a zaprášenej povaly.

Jedného dňa prišiel medzi nás dozorca a zbadal, že istý páter sa modlí breviár. Pristúpil k nemu, vytrhol mu ho z rúk a surovo sa naňho osopil, že nepracuje. Aký osud stihol breviár, nikto nevie.

Doslova otravné a ponižujúce boli každý deň sčítacie nástupy na štvorcovom dvore ako v nacistických koncentračných táboroch. Na sviatok Nanebovstúpenia Pána sme museli stáť na „apelplaci" štyri hodiny. Na staručkého pátra sa dozorca oboril: „Keď nebudeš poriadne stáť, takú ti vrazím, že vyletíš na prvé poschodie."

54-ročný redemptorista páter Kliment Augustín trpel na ľadvinové kamene. Lekár, ktorý do kláštora prišiel na prehliadku, mu dal odporúčanie na hospitalizáciu. Keď raz dostal bolestivý záchvat, prišiel skrúcajúci sa do kancelárie dozorcu Rodáka s prosbou, aby ho pustil do nemocnice, odvolávajúc sa pritom na lekára. Ten ho vyhodil z kancelárie so slovami: „O tom, či pôjdete do nemocnice, rozhodujem ja." A nepustil ho.

Redemptoristický páter Jozef Bednárik (29 r.) dostal telefonickú správu, že mu zomrel otec. Na pohreb ho nepustili s odôvodnením: „Čo by ste tam robili? Už mu aj tak nepomôžete." Inokedy akási dobrá duša z Podolínca doniesla na vrátnicu päť litrov mlieka pre chorľavých na TBC. Dozorca tábora dal to mlieko vlčiakom. Preňho boli tie šelmy dôležitejšie než ľudia.

Úteky

Napriek striktným väzenským opatreniam sa podarilo niektorým odvážlivcom utiecť. Prvým bol tešiteľ Hieroným Havlovič (34 r.). V noci ho spustili z poschodia ako po lane pomocou zviazaných posteľných plachiet. Ďalší ušli bohoslovci od verbistov – Bakoš (24 r.) a Magdolen (22 r.). O niekoľko dní sa vrátili, aby dozorcovi Michalovi Rodákovi odovzdali list zo Slovenského úradu pre veci cirkevné. Po krátkom výsluchu ich zavreli do kôlne s náradím.

Ďalším utečencom bol verbista páter Jozef Baran. Tomu pomohol preliezť za bieleho dňa dva a pol metra vysoký múr jeden silný fráter. O nejaký čas sa tento odvážny páter ozval z rozhlasu Slobodná Európa v Mníchove.

Pátra Barana zakrátko nasledoval salezián Andrej Šandor, básnickým menom Gorazd Zvonický (37 r.) a verbista páter Babin (29 r.).

O útek sa pokúsil aj hlavný skupinár a najväčší rebelant, verbista páter Ján Krasňanský (37 r.). Keď sa šťastlivo ocitol na slobode, ukryl sa v lese v Slovenskom raji. Tam žil 6 mesiacov ako pustovník. Začiatkom októbra 1951 ho príslušníci tajnej polície vysledili a poslali na súd do Bratislavy, kde ho odsúdili na 5 rokov väzenia. Po amnestii bol po 3 rokoch prepustený na slobodu.

Na dobrodružný výlet sa odhodlal aj salezián don Ernest Macák (30 r.). V júli 1950 tajne opustil koncentračný kláštor, aby zmapoval situáciu vonku: čo sa stalo s juniormi rehoľných spoločností, ktorých koncom mája vysťahovali z Podolínca, a čo je s rehoľníkmi v Pezinku a v Báči. S nami sa skontaktoval už na brigáde na Priehrade mládeže. Po týždni putovania sa tajne vrátil do lágru.

Čo k tomu dodať? Internačné kláštory možno porovnať s istými odchýlkami s nacistickými koncentračnými tábormi. Jedno však mali spoločné – obmedzovanie slobody a ponižovanie ľudskej dôstojnosti. Do týchto kláštorov zatvárali rehoľníkov bez obvinenia a bez možnosti obhajoby. Internácia nikdy nebola zdôvodnená ani časovo obmedzená. Korešpondencia podliehala cenzúre natoľko, že napríklad provinciálovi jezuitov p. Srnovi nedoručili oznámenie o smrti jeho otca.

Šialené barbarstvo

Do vyľudnených kláštorov sa vrútili zmocnenci s komandom a vyrabovali obývacie priestory, aby pre seba nakradli všetko, čo nebolo priklincované. Po nich prišli ďalší súdruhovia z oblasti kultúry a tí rozhodli o osude biblioték, obrazov a iných vzácnych artefaktov. Tak sa tony kníh ocitli na dvoroch kláštorov. K nim pristavili traktory s vlečkami, do ktorých ich vidlami nahadzovali a odvážali do šrotu.

Represívna funkcia výkonnej moci totalitného štátu postupne spustila mechanizmus likvidácie všetkého, čo pripomínalo kresťanstvo. Priamy účastník týchto represálií jezuita Ján Chryzostom Korec v knihe *Od barbarskej noci* napísal toto: „Noc ojedinelá za tisíc rokov kresťanstva na Slovensku a v Čechách. Noc, v ktorej naši vlastní ľudia, pohŕdajúc dejinami, vykonali to, čo neprišlo na myseľ ani Tatárom, ani tureckému panstvu, ani nikomu inému v predlhých dejinách nášho ľudu a národa. Noc, ktorá zostane navždy najtemnejšou, najbarbarskejšou nocou a to pre neslýchaný čin proti tisícom rehoľníkov, ale aj pre neslýchaný čin, ktorý sa tým spáchal proti kultúre a duchovnosti nášho národa." ■

Sexuálne zneužívanie

Rana, ktorá pretrváva, či nádej na uzdravenie?

AGNIESZKA EWA JARKOWSKA, SCDSC
Centrum na ochranu maloletých, TF KU

Ilustračné foto

V poslednej dobe počuť veľa o jave, akým je CSA (sexuálne zneužívanie mladistvých). A zdá sa nám, že je to len akási bublina, ktorú vytvárajú médiá, aby pritiahli čitateľov. Veď medzi našimi známymi, ktorých stretávame, nenachádzame takých, ktorí majú nejakú podobnú skúsenosť. A ani v nich nerozoznávame potenciálnu obeť či páchateľa. Je to však preto, že rana je veľmi hlboká. Zasypaná viacerými vrstvami hanby, hnevu, bolesti, snahy o normálny život. Aký je vnútorný svet obete? S čím bojuje? Existujú viaceré oblasti života, ktoré sú poznačené aktom sexuálneho násilia. A vo veľa prípadoch je s nimi celoživotný boj. Dnes bude pre nás dôležitá otázka odpustenia. Je to základ nášho kresťanského života. Povinnosť, ku ktorej sa cítime pozvaní, dokonca prinútení, aby sme mohli žiť naozajstný kresťanský život.

Otázka znie: Je obeť povinná odpustiť páchateľovi? Čo vlastne očakávame od obete? Nejde len o odpustenie jedného alebo viacerých aktov. Je to čosi viac. Sú tam následky z minulosti, rany prítomnosti a budúcnosti, ktoré poznačujú život človeka. Je to ZLO.

Keď rozmýšľame nad odpustením ako nad kresťanskou povinnosťou, zdá sa nám, že pri ňom neexistuje žiadna alternatíva. A tak často chápeme odpustenie ako zabudnutie. Myslíme si, že keď skutočnosť pochováme hlboko, nebude už mať na nás žiaden dopad a vtedy odpustíme aj tomu, kto nám ublížil. A predsa, keď zabudneme, už vlastne ani sami nevieme, čo odpúšťame. Je to únik pred bolesťou a ten nie je aktom odpustenia. „Odpúšťame príliš málo a zabúdame príliš veľa.“[1] Cesta odpustenia vyžaduje oboje: dobrú pamäť a jasné vedomie urážky. Niekedy aj do konca života.

Uvedomenie si krivdy, ktorú mi niekto spôsobil, je cestou pravdy. Obete veľmi často bránia svojho páchateľa, ospravedlňujú ho a majú s ním veľa súcitu. Je to spôsob, ako si vysvetliť, že taký blízky človek mi mohol tak veľmi ublížiť. On nechcel, ale musel, veď na vine som bola ja. Tak vlastne nie je čo odpúšťať. Takéto popretie nepomáha odpusteniu. Ospravedlniť niekoho znamená zbaviť ho všetkej morálnej zodpovednosti. Také triky slúžia na zmiernenie nášho utrpenia. Na uzdravenie je ale potrebné prijať a pomenovať, čo sa stalo. Uznať, že sme zranení. A tá rana má v našom živote veľký význam. Pomenovať, čo všetko mi spôsobila. Obete potrebujú niekoho, s kým sa podelia o svoje zranenie, kto ich vypočuje. Vďaka tomu sa rana môže liečiť a obeť získava viac sebavedomia. Keď stretneš niekoho, kto je pre teba uchom, už nie si sám.

Ako deti sme boli učení odpúšťať na príkaz, silou vôle. Nie je to také jednoduché. Odpustenie zahŕňa všetky naše schopnosti: citlivosť, srdce, inteligenciu, úsudok, predstavivosť a tak ďalej. Nie je to len morálna povinnosť, duchovná praktika. Je to slobodné rozhodnutie, ku ktorému potrebujeme dozrieť. Takže má obeť právo neodpustiť?

Skúsme pochopiť, čo pre obeť sexuálneho zneužívania znamená odpustiť? Je to súhlas, aby zneužívanie pokračovalo? To znamená, akoby som súhlasil zo zlom. Vnútorný boj je ešte potlačený pocitom, že musím odpustiť, a keď to nerobím, nie som dobrý kresťan. Tak pocit viny ešte viac narastá. Preto je také dôležité prijať človeka s tým, čo dvíha, a v tej situácii, v ktorej sa nachádza. Dať mu čas.

Pozrime sa na Ježiša. Čo nám hovorí Evanjelium?

„Čo teda urobí Pán vinice? Príde, vinohradníkov zahubí a vinicu dá iným.“ (*Mk* 12, 9)

„Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a hodili ho do mora.“ (*Mk* 9, 42)

„Keď sa tvoj brat prehreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata. Ak ťa nepočúvne, priber si ešte jedného alebo dvoch (...) Keby ani ich nepočúvol, povedz to cirkvi. A keby ani cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik. Veru, hovorím vám: Čo zvia-

[1] John Monbourquette, How to forgive. A Step-by-Step Guide (preklad vlastný)

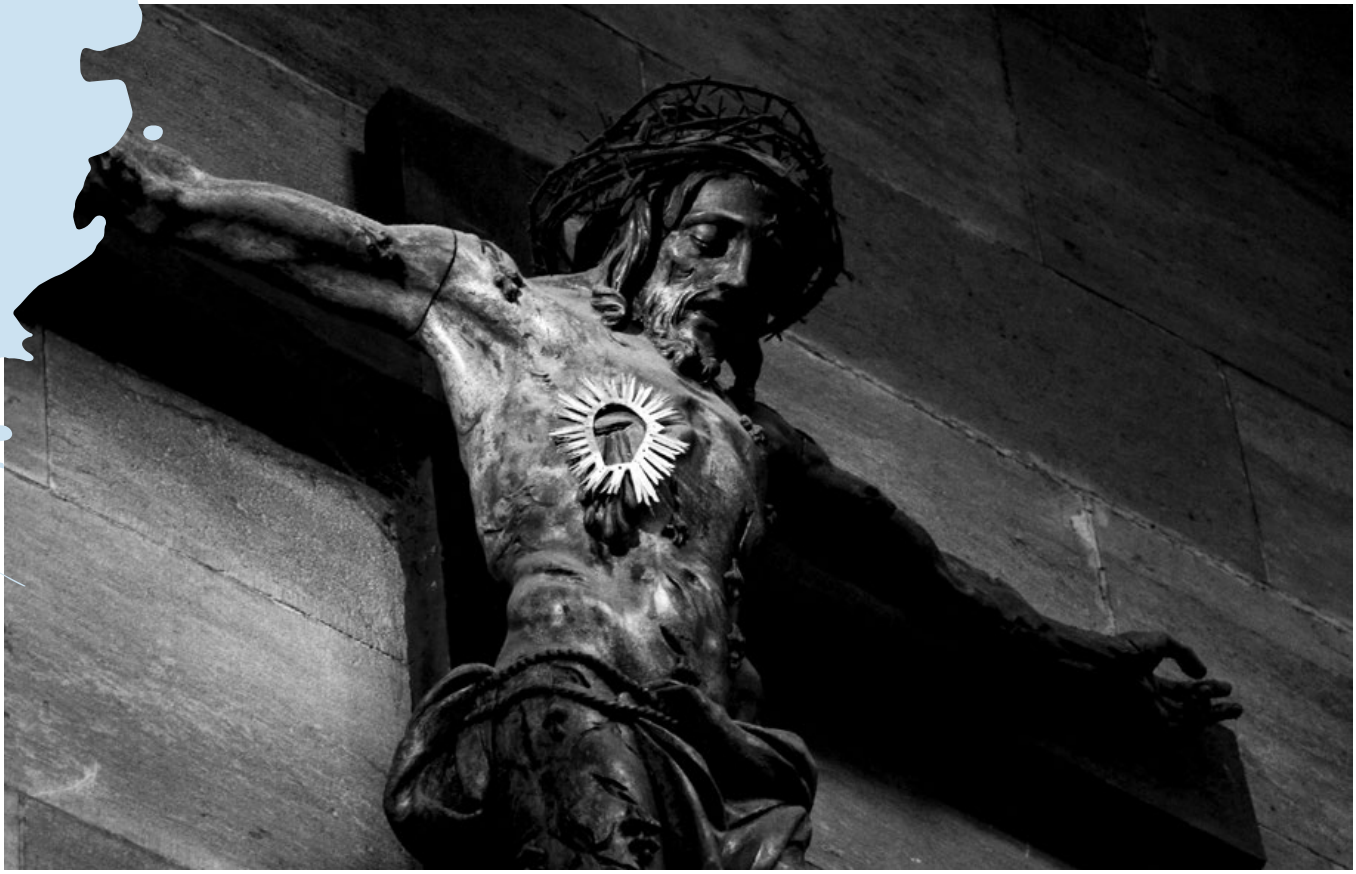

Odpustenie je slobodné rozhodnutie, ku ktorému potrebujeme dozrieť. Takže má obeť právo neodpustiť?

žete na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi.“ (*Mt* 18, 15 – 18)

V Biblii nie je odpustenie nikdy na strane toho, kto je slabší, ale vždy mocnejší odpúšťa tomu, komu hrozí väzenie, otroctvo, strata všetkého, ak nesplatí svoj dlh. Prečo teda žiadame obeť – slabšieho – o odpustenie? Keďže odpustenie je otázkou moci, potrebujeme posilniť obeť. Pomôcť jej postaviť sa na vlastne nohy. Dať jej právo neodpustiť, keď to ešte nezvláda, a vinu za to neklásť na jej ramená. Čiže „robiť všetko pre to, aby bolo odpustené, ale uznať, že nie vždy sa to darí“[2]. Také pochopenie veľakrát dovolí človeku otvoriť sa možnosti, že príde taký deň, keď celé moje ja, moje srdce, duša, telo, povedia: odpúšťam.

Pravdivé odpustenie nás nevráti na miesto, kde sme boli pred urážkou. Bolo by nesprávne myslieť si, že keď raz odpustíme, náš vzťah s tým, kto nám ublížil, sa môže vrátiť tam, kde bol pred krivdou. O to viac, že odpustiť neznamená zrieknuť sa svojich práv. Spravodlivosť je súčasťou odpustenia. Vinník musí splatiť dlh. Trest je normálnym následkom previnenia. A až keď ho páchateľ dostane, môžem sa rozhodnúť odpustiť. Takže je tam priestor aj na porozumenie páchateľovi. Mať naňho jasný pohľad a porozumieť všetkým dimenziám. Je to niečo iné ako popretie, ktoré používame na začiatku, a prichádza skôr ku koncu procesu odpustenia.

Celý ten proces ma ešte dvoch „skrytých vinníkov“: ja a Boh. Na ceste k odpusteniu sa obeť stretne aj sama so sebou. S otázkami: prečo som neutiekla, prečo som to dovolila, prečo som tam zasa išla a tak ďalej. Obrovskému pocitu spoluúčasti nosenému roky v sebe je ťažko porozumieť aj odpustiť ho. Celá

[2] John Monbourquette, How to forgive. A Step-by-Step Guide.

snaha odpustiť ostatným bude zničená, keď nedokážem odpustiť sám sebe. Spoznať v sebe oblasti a situácie, v ktorých bolo aj mne odpustené, je veľmi dôležité. Lebo len tí, ktorí zažili odpustenie, môžu sami odpustiť. Nemôžeme sa spoliehať len na naše sily a myslieť si, že sme jediní odpúšťajúci.

Tu prichádza otázka na Boha. Ale predtým, ako mu dovolíme konať v nás svojou milosťou, potrebujeme uznať, že je v nás prítomný hnev na Boha. Hnev, že nezasiahol. Prečo nezasiahol? Prečo ma nebránil? Prečo páchateľa nezastavil? Ako mu môžem veriť, dôverovať? Obeť to všetko potrebuje vyjadriť. Bez strachu z toho, že je to proti morálke. Bez pocitu viny, že sa hnevám na Boha. Len keď mu to poviem, keď to vyplačem, vykričím, môžem v konečnom dôsledku prísť k odpusteniu. Je to ako otvorenie sa milosti odpustenia, ktorá vždy pochádza od Boha. Nie je to útek, kde všetko nechávam na Boha, mysliac si, že len on môže odpustiť. Je to naša cesta a keď sa na ňu vydáme, určite budeme posilnení jeho milosťou.

A tak sa rana, ktorá krváca, začína hojiť. Hľadanie zmyslu je pozvaním pre obeť, aby objavila nejaký pozitívny význam toho, čo sa stalo v jej živote. Máme na výber. Môžeš zostať obeťou. Ale môžeš byť *survivor*, ten, ktorý prežil. Ten, v ktorom trauma nezabila túžbu po živote. A ešte je tam cesta ďalej. Nemusíš len existovať. Môžeš byť *eine Betroffen*, ten, ktorý prešiel cez traumu, a ona je už za tebou. Už ťa nedefinuje. Už ňou nie si poznačený. Ideš ďalej. Prekvitáš, lebo tvoje rany sú uzdravené. ■

Nové bojisko pre kresťanov v 21. storočí.

■ THDR. ŠTEFAN NOVOTNÝ, PHD.
Katolícka univerzita v Ružomberku
Teologická fakulta v Košiciach

Centrum pre ochranu maloletých
Hlavná 89, 040 01 Košice

P. G. Crowley v úvodníku[1] k najnovšiemu číslu časopisu Theological Studies, tematicky zameranom na problematiku sexuálneho zneužívania, varuje pred lacným a pokryteckým optimizmom.

Píše, že napriek tomu, že štatisticky nie je výskyt sexuálneho zneužívania zo strany vysvätených členov Cirkvi horší ako v iných profesiách; že sa to podarilo v niektorých oblastiach a diecézach významne znížiť; že mnohé prípady, ktoré sa dnes v médiách publikujú, sa odohrali desiatky rokov dozadu a páchatelia sú už zväčša po smrti; že sa v niektorých diecézach zaviedli ohlasovacie kontaktné body; že sa na mnohých miestach organizuje povinné vzdelávanie v tejto oblasti pre všetkých nositeľov akejkoľvek cirkevnej autority a poverenia a že prevažná väčšina prípadov sexuálneho zneužívania sa deje v rámci blízkej rodiny, nemožno ani jednu z vyššie uvedených skutočností použiť ako argument na upokojenie prekvapených veriacich i neveriacich a na odloženie problematiky *ad acta* do priečinku vyriešených problémov.

Emeritný pápež Benedikt XVI. poukazuje vo svojej kritizovanej eseji[2] na absenciu Boha v spoločnosti ako na príčinu aktuálnej krízy. Píše, že „západná spoločnosť je spoločnosťou, v ktorej Boh absentuje vo verejnej sfére a už sa mu nenačúva. A preto je spoločnosťou, z ktorej sa stále viac vytráca rozmer ľudskosti. Pri niektorých bodoch sa potom odrazu stane citeľným, že priam samozrejmým sa stalo to, čo je zlé a ničí človeka. Tak je to s pedofíliou. Ešte

[1] Porov. P. G. Crowley, *From the Editor's Desk, Theological Studies* 2019, Vol. 80(3), 505.

[2] Benedikt XVI., *Missbrauch und der Lösung der Kirchenkrise*. Slovenský preklad: https://svetkrestanstva.postoj.sk/42574/cirkev-a-skandal-sexualneho-zneuzivania.
Esej bola kritizovaná najmä pre jej prvú časť, ktorá odkazuje na kontext sexuálnej revolúcie v 60. rokoch 20. storočia ako na príčinu zvýšeného počtu prípadov sexuálneho zneužívania.

prednedávnom sa teoretickému výskumu pedofílie venovala značná pozornosť. A teraz so zhrozením spoznávame, že na našich deťoch a mladých sa dejú veci, ktoré ich ohrozujú. Že sa toto mohlo rozšíriť aj v Cirkvi a medzi kňazmi, to nami musí otriasať v osobitnej miere. Ako to, že pedofília mohla dosiahnuť takýto rozmer? Posledný dôvod spočíva v neprítomnosti Boha. Aj my kresťania a kňazi radšej nehovoríme o Bohu, pretože táto reč sa nejaví byť praktická.“[3] Treba však v pokore pred skutočnosťou priznať, že problém sexuálneho zneužívania je univerzálny a postupne sa odhaľuje aj v iných spoločnostiach a kultúrach nevynímajúc Afriku, Áziu

[3] Tamže.

Bolesť týchto obetí je sťažnosť, ktorá vystupuje do neba, ktorá sa dotýka duše a ktorá bola dlhý čas ignorovaná, zakrývaná alebo umlčovaná.

a Latinskú Ameriku a týka sa aj miestnych cirkví v nich. Stredná Európa a Slovensko nie sú žiadnou výnimkou. Postreh Benedikta XVI. o neprítomnosti Boha v slovách (a skutkoch!) kresťanov a ordinovaných služobníkov je v tomto kontexte veľmi dôležitý. Emeritný pápež je zhrozený z toho, že sa tento praktický ateizmus dostal dovnútra Cirkvi. Vo svetle odhalení posledných rokov treba dodať, že veľmi široko a veľmi vysoko.

Čo sa udialo v takýchto prípadoch? Bázeň pred Bohom sa vytratila zo života niektorých pokrstených, ktorí boli navyše ordinovaní do služby Cirkvi a vystrojení autoritou rôzneho stupňa. Bázeň pred Bohom sa stávala v ich živote viac a viac nepraktickou – stále s menším vplyvom na myslenie a na rozhodovanie. Boh prestal byť Bohom v ich praktickom živote. Teda problém nie je primárne v spoločnosti a jej nastavení, ale – biblicky povedané – v suchých ratolestiach na viniči, ktorým je Cirkev, Kristovo tajomné telo. Preto má kritika smerovať nie k spoločnosti, ale naopak – dovnútra cirkevného spoločenstva, ktoré podobne ako zlí vinohradníci z Ježišovho podobenstva stratilo zo zreteľa bázeň pred majiteľom vinice (*Mt* 21, 33 – 46).

Pápež František to s bolesťou a zhrozením vyjadril a priznal v Liste Božiemu ľudu dňa 22. 8. 2018: „Bolesť týchto obetí je sťažnosť, ktorá vystupuje do neba, ktorá sa dotýka duše a ktorá bola dlhý čas ignorovaná, zakrývaná alebo umlčovaná. Ale jej volanie bolo silnejšie než všetky opatrenia, ktoré ju chceli umlčať alebo sa tiež pokúšali niečo vyriešiť opatreniami, ktoré tomu ešte priťažili, upadnúc do spoluviny. Pán toto volanie počul a dal nám opätovne vidieť, na čej strane chce stáť. Máriina veľpieseň sa nemýli, a ako zvuková kulisa prechádza ďalej dejinami, pretože Pán si pamätá prisľúbenie, ktoré dal našim otcom:

«Rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. Mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených. Hladných nakŕmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno» (*Lk* 1, 51 – 53). A pociťujeme zahanbenie, keď si uvedomujeme, že náš spôsob života popieral a popiera to, čo vyslovujeme svojimi ústami. S hanbou a pokáním ako cirkevné spoločenstvo priznávame, že sme nevedeli byť tam, kde sme mali byť, že sme nereagovali včas rozoznajúc rozsah a závažnosť škôd, ktoré boli spôsobené v toľkých životoch. Zanedbali a opustili sme maličkých.“[4]

Pozornému čitateľovi neujde definícia tohto hriechu ako „do neba volajúceho“. Katechizmus nás učí, že sužovanie vdov a sirôt je jedným z troch do neba volajúcich hriechov. Do tejto kategórie patrí aj sexuálne a mocenské zneužívanie maloletých a zraniteľných osôb. Pomstu za to nesľubuje človek, ale samotný Boh! A Božie mlyny melú pomaly, ale isto. Apoštol Pavol pripomína Solúnčanom, že za hriechy proti čistote a úcte tela druhého človeka sa Pán pomstí: „Lebo to je Božia vôľa, vaše posvätenie: aby ste sa zdržiavali smilstva a aby každý z vás vedel mať svoju nádobu vo svätosti a v úcte, nie v náruživej žiadostivosti ako pohania, ktorí nepoznajú Boha, aby nik v tejto veci nevybočil z medzí a nepodvádzal svojho brata, lebo Pán sa za to všetko pomstí, ako sme vám už povedali a dosvedčili. (*1 Sol* 4, 3 – 6). Dostať sa do boja proti Bohu je to najhoršie, čo môže človeka stretnúť, a zároveň to najdiabolskejšie, čo môže robiť.

Zoči-voči diabolskej zákernosti tohto hriechu treba uvažovať o náprave a prevencii. Prvým krokom, ku ktorému vyzýva aj pápež František, je modlitba a pokánie. Hneď za tým ide maximálna snaha ochrániť zraniteľných a pomôcť obetiam, ktorá je motivovaná bázňou pred Bohom a láskou k blížnemu. Vidno tu podobnosť s bojom za „kultúru života“, ktorá je proti interrupciám a ďalším formám nespravodlivosti voči zraniteľným a bezbranným. Dlhodobá skúsenosť s bojom proti zabíjaniu počatého života sa môže preniesť aj do boja proti trápeniu a sužovaniu narodeného života. Podobne ako v prvom boji sa ukázalo ako účinné ukázať krásu a dôstojnosť počatého ľudského života v kontraste voči ohavnosti jeho zabitia, tak v prípade sexuálneho a mocenského zneužívania maloletých a zraniteľných osôb bude osožným odhalenie hrozných následkov zneužívania a zároveň odhalenie zákernosti stratégií páchateľov spolu s uvedomením si rizikových faktorov, ktoré vedú k týmto ohavným činom.

Netreba sa diviť, keď sa počas toho ukáže pravda vyjadrená už apoštolom Pavlom, že „nás nečaká zápas s krvou a telom, ale s kniežatstvami a mocnosťami, s vládcami tohto temného sveta, so zloduchmi v nebeských sférach.“ (*Ef* 6, 13). Oblasť sexuálneho a mocenského zneužívania je totiž priestorom, kde sme ako kresťania povinní konať nie preto, že to od nás žiada nejaká ľudská ustanovizeň, ale práve preto, že to od nás žiada Boh, a preto, že sme pokrstení v jeho mene a máme na to všetky účinné prostriedky. ■

Dlhodobá skúsenosť s bojom proti zabíjaniu počatého života sa môže preniesť aj do boja proti trápeniu a sužovaniu narodeného života.

[4] https://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20180822031

Bosí karmelitáni, 2019, 244 s., tvrdá väzba, cena 7 eur

Sv. Terézia z Avily

Cesta dokonalosti

Po napísaní svojho duchovného životopisu – *Knihy života* – vyhovela sv. Terézia Avilská svojim sestrám z Kláštora sv. Jozefa v Avile a napísala knihu o vnútornej modlitbe. O modlitbe samotnej však začína písať až v polovici knihy. Najprv sa zaoberá ľudskými kvalitami tých, ktorí sa jej chcú venovať. Pokora, odpútanosť a láska k blížnemu tvoria základ, na ktorom modlitba rastie a vyvíja sa, bez tejto „tereziánskej triády“ ide iba o sebaklam alebo ilúziu duchovného života. V druhej časť diela originálnym spôsobom vysvetľuje modlitbu Pána *Otče náš* a učí o vývoji vnútornej modlitby, t. j. o zvnútornení, pohrúženosti, modlitbe pokoja a počiatkoch mystického zjednotenia.

ODPORÚČAME

Hnev náš každodenný

Problém či príležitosť na rast?

■ ŠTEFAN TURANSKÝ, SDB

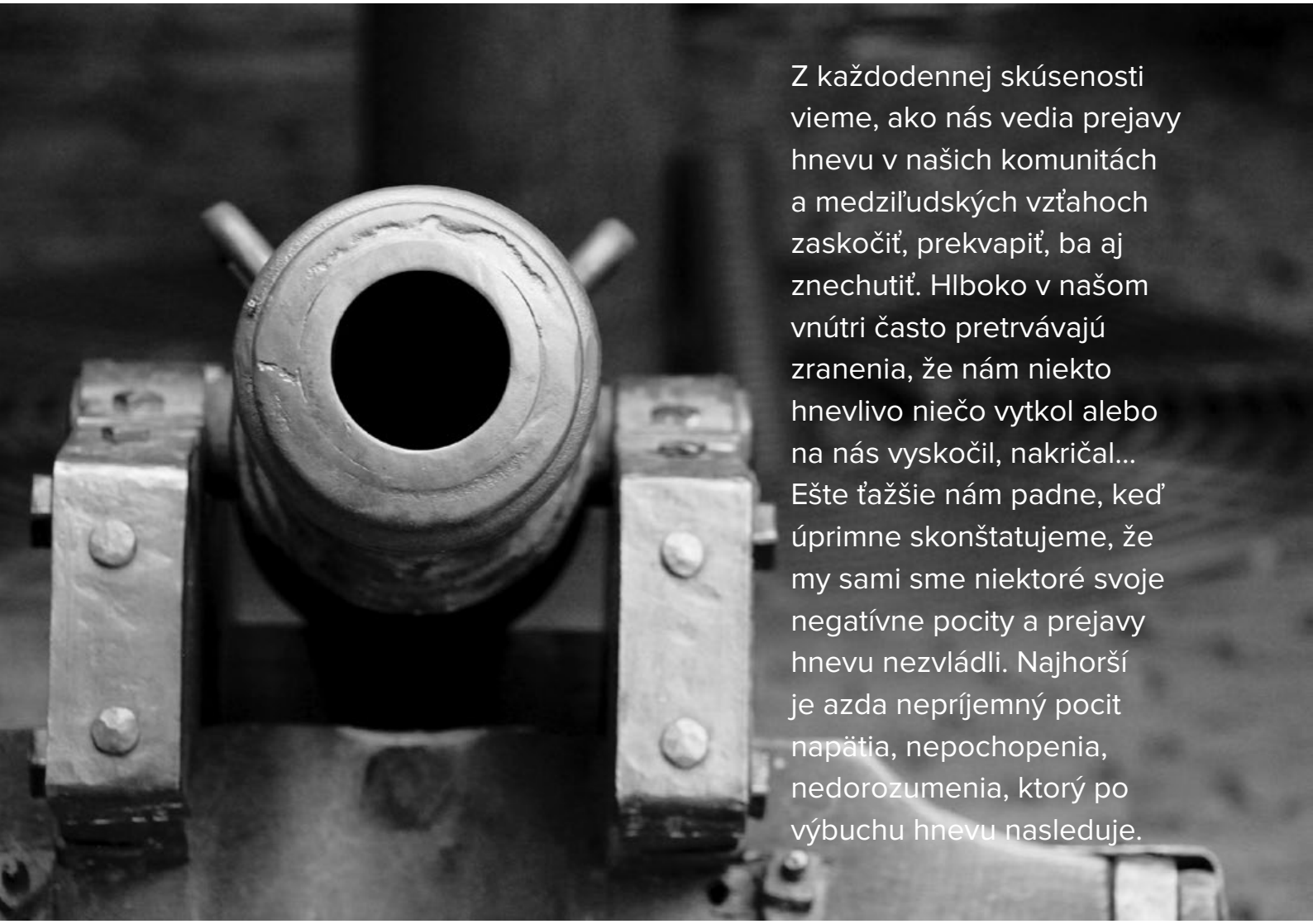

Z každodennej skúsenosti vieme, ako nás vedia prejavy hnevu v našich komunitách a medziľudských vzťahoch zaskočiť, prekvapiť, ba aj znechutiť. Hlboko v našom vnútri často pretrvávajú zranenia, že nám niekto hnevlivo niečo vytkol alebo na nás vyskočil, nakričal... Ešte ťažšie nám padne, keď úprimne skonštatujeme, že my sami sme niektoré svoje negatívne pocity a prejavy hnevu nezvládli. Najhorší je azda nepríjemný pocit napätia, nepochopenia, nedorozumenia, ktorý po výbuchu hnevu nasleduje.

Ak neprišlo k vzájomnému zmiereniu a odpusteniu, „dočasne" pretrváva akási nedeklarovaná dohoda o neútočení, ktorá v nás postupne vyvoláva pocit sklamania, frustrácie, uzavretia sa do seba, ba aj vzájomné vzťahy sa postupne stávajú chladnými a formálnymi… no vo svojom vnútri vnímame, že takýto stav nie je v súlade s naším zasvätením a deklarovanými hodnotami. Aký postoj zaujať? Na čo klásť dôraz pri našej vnútornej premene? Je to naša prehra alebo príležitosť na rast?

Prijať svoju ľudskosť a krehkosť

Často opakujem, že komunita – medovník neexistuje. Totiž aj my zasvätené osoby sme „z mäsa a krvi". V prvom rade každý z nás má svoju povahu: niekto je sangvinik, ďalší cholerik alebo melancholik a podobne. Vo väčšine prípadov aj naše reakcie vyplývajú z našej povahy. Napríklad u sangvinika sa hnev prejaví ľahko, ale rýchle sa stratí; cholerik sa zas nahnevá veľmi často a dokáže nahnevať predovšetkým iného cholerika. Aj melancholická a flegmatická povaha majú svoje osobitné prejavy. Samozrejme, že povahy nie sú vždy v „čistom stave", ale bývajú vzájomne prepojené.

Dôležité je uvedomiť si intenzitu hnevu u seba, ale aj u tých, s ktorými prichádzame do kontaktu. Totiž nie každý prežíva hnev a vnútorné napätie rovnakým spôsobom. Nižšia intenzita hnevu nás zväčša nevyvedie z rovnováhy.

Podstatnou zložkou nášho hnevu sú emócie. A tie nemáme vždy a hneď pod kontrolou, často sa ozvú nečakane, sú silnej intenzity, niekedy nimi zostaneme zaskočení, ba aj iných vedia prekvapiť najmä vtedy, keď si myslia, že sme pokojnej a prívetivej povahy.

Zvyčajne sú rozšírené dva protikladné názory na hnev: podľa niekoho je hnev „zlý" a nemali by sme ho vyjadrovať, pretože ten, kto stráca kontrolu nad sebou, je sebec a nie je pánom samého seba; iní zastávajú opačný názor: hnev je „dobrý" a užitočný pocit a máme ho prežívať a dávať najavo, v opačnom prípade sa to prejaví negatívne v psychickej i telesnej rovine. Odborníci však tvrdia, že žiadna z krajností nie je správna. Ako iné ľudské sklony aj hnev treba prijať ako súčasť našej ľudskosti a krehkosti, no súčasne pracovať na jeho stvárňovaní.

Musíme mať na zreteli, že hnev je vášeň, ktorá je súčasťou nášho života. Často si to však priamo či nepriamo nechceme priznať. Hovoríme skôr, že nás niekto alebo niečo nahnevalo! Všetci máme čosi, čo nás nahnevá, pretože všetci niečo netolerujeme, máme slabosti alebo nejaké staré zranenie, ktoré sa ešte nezacelilo: keď sa nahneváme, často to nie je pre objektívnu vec, ale pre niečo iné, pre čosi „staršie", na čo sme azda zabudli. Ide o klasickú kvapku, ktorá pretečie pohárom, a my „vybuchneme". Prejavy hnevu sú však rôzne. Niekto hnev prejaví priamo, pretože už je neovládateľný, ale vzhľadom na to, čo sa stalo, je jeho prejav neprimeraný. Niekto zameria svoj hnev na osobu, ktorá ho nevyprovokovala, pretože nemá odvahu postaviť sa proti pôvodcovi hnevu alebo mu nemôže čeliť: jednoducho „vyvŕši sa na inom".

„Slnko nech nezapadá nad vaším hnevom" (*Ef* 4, 26)

Keď sa v nedeľu večer modlíme kompletórium, v 4. žalme nájdeme verš, ktorý hovorí: „Hneváte sa, ale nehrešte" (v. 5). Aj svätý Pavol v Liste Efezanom hovorí podobne: „*Hnevajte sa, ale nehrešte! Slnko nech nezapadá nad vaším hnevom*" (4, 26). Iste, svätý Pavol nás nepovzbudzuje, aby sme sa hnevali… Používa totiž sémantický spôsob vyjadrovania. Ako hovorí Milan Bubák: „Pavol zrejme, tak ako to robia moderné psychologické vedy, rozlišoval medzi emóciou hnevu a správaním založeným na hneve. Emócia hnevu je dobrá, pretože (…) upozorňuje nás na nespravodlivosť. No správanie založené na hneve môže už byť zlé, a teda hriešne. Môže, ale nemusí! Existuje totiž aj dobré správanie založené na hneve." Azda najzákernejším hnevom je tzv. pasívna agresivita. Klinickí psychológovia takto definujú správanie, ktorým chceme niekoho nepriamo potrestať (často v ňom vyvolávame pocit viny naším úmyselným tichom, chladnými reakciami, správajúc sa, akoby bol ten, kto je pred nami, za niečo vinný, a preto ho trestáme). Kto iného „napadne" týmto pasívnym spôsobom, môže očakávať bezprostrednú agresívnu odpoveď, pretože takéto správanie útočníka pokladá obeť zvyčajne za agresiu a trest. Bohužiaľ, ten, kto sa uchyľuje k pasívnej agresii, vyprovokuje u iného roztrpčenie a bude sa danému človeku vyhýbať. Odborníci konštatujú, že vzťahy človeka s pasívno-agresívnym správaním nie sú dlhotrvajúce, ba naopak – sú povrchné.

Svätý Pavol nás povzbudzuje, aby sme na záver dňa nezotrvávali v negatívnych pocitoch a hneve, ale všetko odovzdali Pánovi a „Boh pokoja nás utvrdí v každom dobre" (*Hebr* 13, 20 –21).

Niektoré rady na zvládnutie konfliktných situácií

Čo konkrétne by sme mohli urobiť, aby sme riešili konfliktnú situáciu. Všimnime si niekoľko praktických rád:

1. **Prosiť Pána, aby upokojil naše emócie a obdaroval nás vnútorným pokojom.**
   Krátkou modlitbou vzývať Pána a pozerať sa na konflikt z diaľky, akoby sme stáli na nejakom vyššom kopci alebo na balkóne. Týmto spôsobom nepodľahneme ľahko emóciám, nepokoju a napätiu.

2. **Zamerať sa iba na predmet debaty.**
   Pri konfliktoch často strácame z dohľadu prítomný problém a v nekonečnej špirále si navzájom vyčítame minulé omyly a nepochopenia, prípadne doň vťahujeme nepodstatné fakty a argumenty. Treba sa zamerať iba na daný problém a vyjadriť ochotu hľadať spoločné riešenie.

3. **Nezovšeobecňovať.**
   Nevyjadrovať nekompromisné a zovšeobecňujúce úsudky a tvrdenia: „Nikdy neprídeš načas!“, „Si stále rovnaká!“, „Vždy mi to robíš!“… Takéto tvrdenia zraňujú a ochladzujú vzťahy.

4. **Kritizovať správanie, riešenie a nie osobu.**
   Keď vyjadrujeme svoje pocity z toho, čo druhý urobil, a z našej vnútornej nepohody, netreba vyjadrovať úsudky o danom človeku, ale hovoriť o účinkoch jeho správania a pocitoch, ktoré v nás vyvolalo. Týmto spôsobom druhá osoba nezaujme obranný postoj a je väčší predpoklad, že zváži dôsledky svojho správania.

5. **Formulovať špecifické požiadavky.**
   I keď niekedy vyjadríme s niečím svoj nesúhlas, môžeme zároveň ponúknuť konkrétne kroky s riešením.

6. **Zhrnúť idey, pocity a názory druhého prv, ako vyjadríme svoje.**
   Týmto spôsobom má druhý pocit, že sme ho pozorne a so záujmom počúvali, a je väčší predpoklad, že aj my budeme podobným spôsobom vypočutí.

7. **Uznať svoje omyly a chyby, poprosiť o prepáčenie.**
   Ide o náročný krok, pretože naše ego sa bráni a vykrúca. Je to však zlatá ihla, ktorá odstráni každú bublinu nedorozumenia, napätia a nevraživosti.

8. **Naučiť sa počúvať, byť empatickým a tolerantným.**
   Konflikty často vznikajú aj preto, že iného nedokážeme počúvať. Často si totiž počas konfliktu myslíme, že iného počúvame, ale *de facto* počúvame samých seba, t. j. myslíme už dopredu na to, ako inému odpovedať na jeho argumenty. Treba prejaviť viac empatie, teda vcítiť sa do sveta a ideí druhého. Nemusíme vo všetkom s druhou osobou súhlasiť, ale tolerovať iný názor, postoj, riešenie je žiaduce. ■

Príprava na likvidáciu reholného života v Československu

■ TOMÁŠ GERBOC, SVD

Predzvesť útoku na Cirkev a rehole

Cirkev, predovšetkým Katolícka, bola komunistickému režimu nielen tŕňom v oku, ale postupom času sa stala hlavným nepriateľom tohto totalitného zriadenia. Víťazný február 1948 síce priniesol vytúžené víťazstvo strany a zmocnenie sa všetkej moci, predstavitelia Komunistickej strany však vedeli, že to všetko je však stále len začiatok.

Uchvátiť moc je jedna vec, udržať si ju zase druhá. Preto sa hneď od začiatku začal štát stavať nepriateľsky a odmietavo voči Cirkvi. Jeho predstavitelia začali nielen navonok, ale aj v skrytosti konať tak, aby oslabovali Cirkev a jej predstaviteľov s cieľom zlikvidovať Cirkev v Československu.

Rehole, rády a kongregácie sa spolu s biskupmi dostali na čelo rebríčka hlavných nepriateľov. Prečo to tak bolo, všetci vieme. Dôležité je uvedomiť si, že sa to nezačalo zo dňa na deň. Nenastal zrazu apríl či máj 1950[1]. Zrazu sme sa neocitli v závere augusta 1950. I týmto medzníkom predchádzali mnohé kroky (menšieho či väčšieho charakteru), ktoré pripravovali rehole i verejnosť na to, že časom asi dôjde k definitívnemu skoncovaniu s rehoľami a ich činnosťou.

Už po prechode frontu, po ukončení bojov druhej svetovej vojny a po obnovení Československej republiky sa rehole postupne stretávali s rôznymi obmedzeniami. Tie sa týkali ich verejného účinkovania, pastorácie či hospodárskej činnosti. Je potrebné spomenúť, že nielen rehole, ale aj mnohí kňazi a predovšetkým diecézni biskupi, ktorí boli internovaní, boli väzobne stíhaní a následne i odsúdení na väzenie.

1 Práve tento rok si pripomenieme 70 rokov od tzv. Barbarskej noci, keď došlo k likvidácii, resp. k snahe o likvidáciu reholí v Československu. V prípade mužských reholí to bolo predovšetkým v noci z 3. na 4. apríla a potom z 3. na 4. mája 1950; v prípade ženských reholí to bolo v noci z 28. na 29. augusta 1950.

Rôzne spôsoby obmedzovania vplyvu a oslabovanie reholí

V súvislosti s obnovovaním hospodárstva po vojne sa rehole stretli s tým, že niektoré majetky – pozemky (polia, lúky, hospodárstva) im boli odobraté, resp. neskôr, po roku 1948 a 1949, zoštátnené. Mnohé rehole v Československu boli činné v školskej službe, ich členovia pôsobili ako učitelia, katechéti, ale aj ako zriaďovatelia či prevádzkovatelia škôl. Aj z tejto oblasti svojej služby museli postupne odísť a prenechať ju civilným zamestnancom. Nemenej dôležitý bol pre mnohé rehole tlačový apoštolát. Vydávali sa knihy, časopisy, noviny, rôzne publikácie a brožúry. V rámci obnovy hospodárstva dostali mnohé rehole zákaz (resp. nedostali povolenie na obnovenie) vydávať svoje tlačoviny. Toto obmedzenie sa udialo na základe prijatia vyhlášky č. 696/1948 Ú. I. o hospodárení s papierom pri vydávaní časopisov a vyhlášky č. 1144/1948 Ú. I., ktorou sa vydávajú podrobné smernice o podávaní

žiadosti na povolenie tlače časopisov. I keď bola argumentácia logická a mala opodstatnenie, predsa počítala s tým, že po obnovení zdrojov a zásob papiera bude možné obnoviť dovtedajšie stavy vydávania tlačovín. To sa však udialo len v niekoľkých prípadoch.

Veľkým medzníkom druhej polovice 40. rokov boli parlamentné voľby, ktoré sa konali na konci mája 1946. V súvislosti s ich konaním sa aktivizovali nielen členovia parlamentných strán, ale aj ich podporovatelia či neprajníci. Prvá Československá a neskôr i Slovenská republika si pamätala mnohých aktívnych politikov z radov kňazov. A aj vo voľbách ´46 sa kňazi aktivizovali. Nie ako členovia kandidátok, ale ako tí, ktorí aktivizovali voličov. Toho sa niektorí obávali, preto sa od začiatku roku 1946 viedla kampaň namierená proti kňazom – diecéznym aj rehoľným. V tom čase mnohí kňazi písali do periodík, ktoré vydávali; zúčastňovali sa predvolebných diskusií a stretnutí s voličmi; boli aktívni a mali vplyv. Preto museli viacerí čeliť nespravodlivým útokom, slovným, publikovaným v tlači, ba dokonca i fyzickým. Známe sú aj situácie, keď došlo k obvineniu a vzatiu do väzby či odsúdeniu rehoľníkov, ktorí boli verejne činní a boli hrozbou pre niektoré politické strany. Áno, už v roku 1946 panovali takého nálady a červený tábor mal takúto moc.

Ďalším medzníkom, ktorý vytváral pred verejnosťou negatívny obraz o kňazoch, rehoľníkoch a rehoľníčkach, bol proces s bývalým prezidentom Slovenskej republiky, Dr. Jozefom Tisom. Pred procesom, počas neho i po ňom bolo v médiách prízvukované, že jeho najväčším podporovateľom a obdivovateľom je Cirkev, ktorá je teda priamo zodpovedná za všetky neprávosti, ktoré sa počas trvania Slovenskej republiky odohrali. Navyše sa viedla dosť špinavá kampaň namierená predovšetkým proti kňazom. Viacerí boli obvinení z toho, že chcú Jozefa Tisa násilím oslobodiť z väzenia, vytvoriť ozbrojené

Ďalším medzníkom, ktorý vytváral pred verejnosťou negatívny obraz o kňazoch, rehoľníkoch a rehoľníčkach, bol proces s bývalým prezidentom Slovenskej republiky, Dr. Jozefom Tisom. Navyše sa viedla dosť špinavá kampaň namierená predovšetkým proti kňazom.

Jednou z foriem perzekúcie bolo vydanie zákazu vycestovať do zahraničia na návštevu, na štúdia, na misie a pod.

povstanie namierené proti republike a jej predstaviteľom, že chcú zvrhnúť demokraciu a zaviesť vládu Cirkvi. V niektorých prípadoch obvinení voči rehoľníkom sa stretneme i s tak závažnou vecou, ako bola príprava atentátu – vraždy Klementa Gottwalda, predsedu vlády a neskôr i prezidenta republiky. Tak boli mnohí kňazi diskreditovaní, na čo bola zneužívaná polícia (členovia Zboru národnej bezpečnosti) i armáda. V kláštoroch a na farách sa vykonávali prehliadky, boli zaistené osoby i zhabaný majetok. Tlač prinášala nepodložené správy o tom, akú nepriateľsky zameranú snahu vyvíjajú rehoľníci vo svojich domoch a kláštoroch.

Po tzv. februárovom prevrate v roku 1948, keď Komunistická strana Československa prevzala do svojich rúk takmer všetku moc v republike, sa z boja v skrytosti stal boj, ktorý sa čoraz viac prejavoval aj vo verejnom živote. Rástli útoky na Cirkev a jej členov. Postupne sa vytvárali predpoklady na celoplošné zrušenie cirkevného školstva a vôbec vplyv reholí na spoločnosť. Začali sa ďalšie súdne procesy, ktorých výsledkom bolo väzobné stíhanie rehoľníkov. Jednou z foriem perzekúcie bolo vydanie zákazu vycestovať do zahraničia – na návštevu, na štúdiá, na misie a pod.

Po vytvorení jednotnej komunistickej vlády došlo v parlamente k prijatiu zákonov, ktorými sa uľahčilo zoštátňovanie majetkov. Mnohé rehole tak stratili časť alebo i všetok svoj nehnuteľný majetok – hospodárstva, polia, lúky, v niektorých prípadoch i domy a kláštory. Dialo sa tak pod zámienkou vykonávania pozemkovej reformy, ktorá mala priniesť blaho všetkému ľudu v novom socialistickom zriadení.

Po februárovom prevrate si predstavitelia republiky mohli dovoliť viac. Postup voči Cirkvi už nebol skrytý, ale mohol sa konečne prezentovať aj na verejnosti. Bol síce zahmlievaný, ale naberal jasné kontúry. Jedným z prvých krokov bolo zriadenie Úradu pre veci cirkevné v októbri 1949, predchádzala mu tzv. Katolícka akcia z leta 1949, ktorej cieľom bolo rozbiť Cirkev a prilákať na svoju stranu čo najviac katolíckych duchovných.

Mohli by sme vymenovať azda ešte desiatku udalostí, ktoré mali za cieľ zneistiť a oslabiť Cirkev, pozbaviť ju moci a vplyvu či vniesť rozkol do vzťahov v jej vnútri.

Štátny úrad pre veci cirkevné – Slovenský úrad pre veci cirkevné

Ak chceme hovoriť o príprave na Akciu K a Akciu R, je dôležité zastaviť sa pri dátume 14. október 1949. Práve v tento deň schválilo Národné zhromaždenie ČSR na svojej schôdzi zákon č. 217/1949 Zb. z., ktorým bol zriadený Štátny úrad pre veci cirkevné (SÚC), pričom na Slovensku mal pôsobiť cez Slovenský úrad pre veci cirkevné (SLOVÚC). Na jeho čelo sa dostal neskorší „otec a víťaz normalizácie“ a dlhoročný prezident ČSSR, ktorý nestratil svoje sny o socializme ani v socialistických väzeniach, JUDr. Gustáv Husák.

Ústredný výbor Komunistickej strany Československa v spolupráci so SÚC a SLOVÚC pripravovali „konečné“ riešenie otázky reholí a rehoľníkov, čomu predchádzalo viacero už známych krokov a angažovanosť mnohých vtedajších politikov. Vytvorila sa tzv. Cirkevná šestka (akési konzílium, ktoré

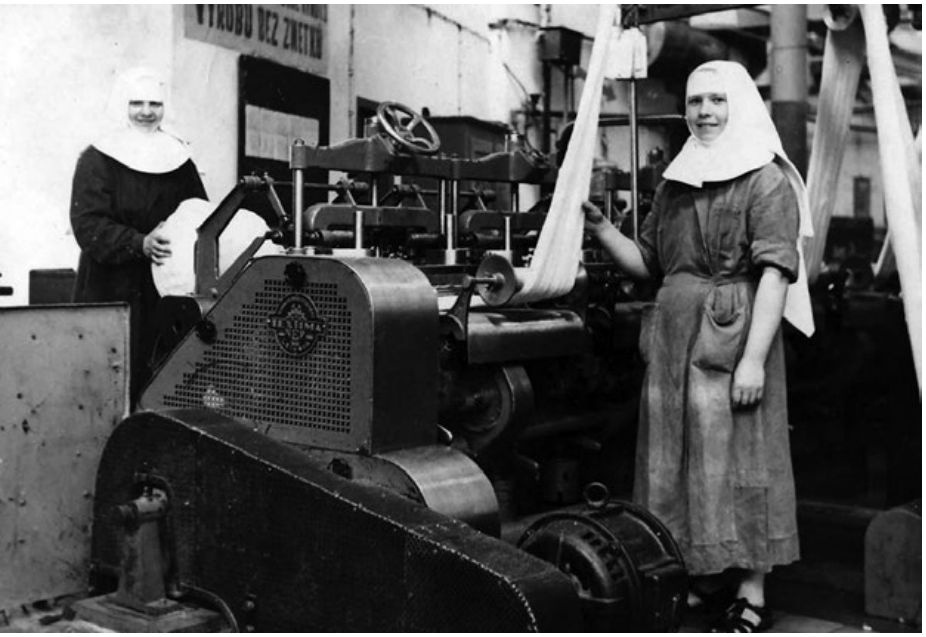

malo ideologicky pripraviť postup štátu voči Cirkvi, jej predstaviteľom a členom) a podľa jej príkladu vznikali tzv. cirkevné trojky na krajských národných výboroch, pričom na národných výboroch začali svoju činnosť aj tzv. cirkevní tajomníci. To všetko smerovalo k snahe mať Cirkev, teda kňazov, ale i veriacich neustále pod kontrolou a postupne ju ovládať. A nakoniec zlikvidovať.

Vypracovanie plánov na postupné obmedzovanie a likvidáciu reholí bolo krokom, ktorým politickí predstavitelia chceli pevne uchopiť moc a zbaviť sa Cirkvi.

Akcia K

V Akcii K, ktorá bola vypracovaná ako plán konečného riešenia otázky rehoľníkov a reholí v republike, môžeme vidieť pokračovanie snahy predstaviteľov pofebruárového Československa o „*...zbavenie sa posledného a najväčšieho nepriateľa – Cirkvi*".

Plán Akcie K vypracoval Štátny úrad pre veci cirkevné v Prahe. SÚC pripravil konkrétne spresnenia pre Čechy a Moravu, v slovenskej časti republiky sa plán predložil Slovenskému úradu pre veci cirkevné v Bratislave, ktorý mal podrobnosti dotiahnuť sám. Samotný plán sa delil na niekoľko etáp, ktoré zahŕňali prípravu na zásah. Politický program prípravy likvidácie obsahoval viacero bodov, ktoré bolo potrebné zabezpečiť pre jej hladký a úspešný priebeh. Azda najdôležitejšie body sa týkali nakladania s rehoľníkmi, ich kláštormi, resp. domami a ďalším osudom inventára objektov. Dôslednosť v príprave je možné vidieť i na príklade prepracovanosti obsadenia kláštorov, presunu rehoľníkov, prípravy disciplinárnych a sústreďovacích táborov, pričom v nich bolo potrebné zabezpečiť „*dobrých a oddaných strážcov.*" Bolo potrebné pripraviť politického a hospodárskeho zmocnenca pre každý kláštor, ale i väzenských odborníkov. Dôležité bolo i zabezpečenie kňaza, ktorý by v danom kláštornom kostole alebo kaplnke vykonával duchovnú službu v čase po vyvezení rehoľníkov. Toto bolo dôležité zabezpečiť na uspokojenie a udržanie pokoja veriacich.

Súčasťou prípravy likvidácie rehoľníkov bolo zaslanie dotazníkov do kláštorov a domov. V nich sa od predstavených domov žiadalo, aby vyhotovili presné zoznamy – inventár hnuteľného i nehnuteľného majetku, oznámili stav financií a nahlásili všetko, čo súviselo s majetkom. Zároveň mali byť vedené presné záznamy o stave (počte) a personálnom obsadení domov. Každá miestnosť mala byť označená a izby, ktoré slúžili na ubytovanie, mali mať okrem označenia i menný zoznam osôb, ktoré sa v miestnosti počas noci zdržiavajú.

Súčasťou dotazníkov bolo i tzv. *Hlásenie*, ktoré si následne vytvárali národné výbory samostatne. Ak by sme sa pozreli napríklad na rehoľu verbistov, dozvedeli by sme sa, že Jednotný národný výbor v Nitre vyhodnotil prítomnosť a činnosť Spoločnosti Božieho Slova v Nitre ako „*nežiaducu po každej stránke*", keďže jej členovia pôsobili na obyvateľstvo – predovšetkým na veriacich – „*demoralizačne po stránke socialistickej*". Nevyhovujúci boli najmä kňazi so svojimi kázňami a tlačovým apoštolátom.

Na rozdiel od vzťahu k „miestnym civilným úradníkom" mali rehoľníci voči miestnym cirkevným predstaveným – nitrianskemu arci-

Súčasťou likvidácie kláštorov bol proces s desiatimi predstaviteľmi jednotlivých rehoľných rádov. Obžalovaní boli z velezrady a vyzvedačstva v prospech západných mocností a Vatikánu. Tento proces mal za úlohu nielen zastrašiť rehoľníkov, ale i masírovať verejnú mienku, aby bola naklonená v neprospech reholí a Cirkvi.

biskupovi (i iným biskupom) kladný, veľmi dobrý vzťah. Postoj ku Katolíckej akcii (KA) i voči Spolku priateľstva Zväzu sovietskych socialistických republík (SP ZSSR) bol podľa hlásení negatívny, dokonca možno predpokladať (ako konštatovali zhotovovatelia posudku), že rehoľa, resp. jej členovia podnikali akcie proti KA. Rehoľníci verbisti majú podľa Hlásenia kontakty „*so sebe rovnými, čiastočne s farármi v obciach a majú možnosť stýkať* [sa] *s reakciou*." Predstavený domu (rektor) p. Jozef Škoda, SVD, bol vyhodnotený ako človek, ktorý verejne prejavuje „*negatívny postoj k ľudovodemokratickému štátnemu zriadeniu*", a svojimi kázňami to „*zakryte a nepriamo*" vyjadrovali i ostatní pátri slúžiaci sv. omše pre členov rehole, ako i pre verejnosť. Inštrukcie na takéto správanie sa postupne prichádzali (údajne) z Ríma, od najväčšieho nepriateľa. Zaujímavosťou môže byť i poznámka v správe, že rektor domu p. Škoda sa teší zvlášť veľkej obľube medzi veriacimi. Politická orientácia členov rehole sa v *Hlásení* javila ako prozápadná, predovšetkým však protiľudová. Za obzvlášť reakčných (vystupujúcich aktívnejšie proti vtedajšiemu štátnemu zriadeniu a republike) boli označení rehoľníci p. Vojtech Bošanský, SVD, vtedajší provinciál, a Jozef Škoda, SVD, rektor na Kalvárii. Zo správy sa dozvedáme, že rehoľný dom zamestnával 19 civilných zamestnancov, ktorí vykonávali práce ako krajčíri, zámočníci, pekári a pod., ale i kuchárky a upratovačky. Knižnica rehole obsahovala približne 2 000 rôznych kusov kníh. Hnuteľný majetok bol odhadnutý na 500 000 Kčs, nehnuteľný predstavoval budovu misijného domu, obytný dom na Stračej ceste poniže Kalvárie a záhradu v rozlohe asi 2 maď. jutár. Pri otázke, či je nejako potrebné premýšľať o ponechaní rehole a o povolení jej činnosti v budúcnosti, bola odpoveď jasná – „*javí sa potreba zastaviť jej činnosť.*" Ak by sme čítali *Hlásenie* ďalej, dozvedeli by sme sa i to, aké boli ďalšie plány s hnuteľným i nehnuteľným majetkom, ktorý Spoločnosť Božieho Slova v Nitre vlastnila alebo spravovala. Taktiež i mená zmocnencov, ktorí mali prebrať zodpovednosť za uprázdnené budovy, aké mali byť ich odmeny, kde mali bývať a na čo všetko si mali dať pozor. I na základe tohto môžeme konštatovať, že príprava na likvidáciu bola z väčšej časti precízna.

Súčasťou tejto prípravy bol proces s desiatimi predstaviteľmi jednotlivých rehoľných rádov. Obžalovaní boli z velezrady a vyzvedačstva v prospech západných mocností a Vatikánu. Tento proces mal za úlohu nielen zastrašiť rehoľníkov, ale i masírovať verejnú mienku, aby bola naklonená v neprospech reholí a Cirkvi. Súdení predstavitelia boli „spracovaní", a tak pred sudcami vyznávali svoju protištátnu činnosť, tiež nenávisť voči štátnemu a ľudovodemokratickému zriadeniu, túžbu po západnom imperializme či prechovávanie zbraní, ukrývanie financií a cenných predmetov, vyzvedačstvo, výrobu a šírenie ilegálnych letákov a ukrývanie nepriateľských (rozumej západných) agentov.

Samotné uskutočnenie celej akcie mal na starosti SLOVÚC, ktorého predsedom (povereníkom) sa medzičasom stal Ladislav Holdoš. To prišlo v apríli a máji 1950. Likvidácia časti reholí v apríli počítala so zásahom proti tzv. najreakčnejším reholiam. Medzi ne bola zaradená rehoľa baziliánov, františkánov, jezuitov, redemptoristov, premonštrátov, saleziánov a tešiteľov Božského Srdca.

Zásah vykonali represívne zložky štátu pod vedením Štátnej bezpečnosti (armáda, Národná bezpečnosť – ZNB a Ľudové milície) v noci z 13. na 14. apríla 1950. V spomenutú noc bol však vykonaný i „nadplán" k Akcii K. Kláštory minoritov (v Levoči, v Spišskom Štvrtku a v Strážach pod Tatrami), milosrdných bratov (v Spišskom Podhradí), dominikánov (v Košiciach) a verbistov (v Spišskom Štiavniku), ktoré mali byť pôvodne vyprázdnené až v máji, boli takisto zlikvidované. Žiadosť o ich likvidáciu prišla zo strany cirkevného tajomníka KNV v Košiciach a KV ŠtB v Košiciach.

V prvej etape bolo zo svojich kláštorov a domovov vyvezených 881 rehoľníkov z jedenástich reholí. V druhej etape – tzv. Akcia K2 bolo vyvezených za noci 1 180 rehoľníkov z pätnástich reholí, ktorí žili dovedna v 75 komunitách.

Akcia K trvala od apríla 1950 do roku 1952, resp. až do roku 1955, keďže až v tomto roku opustili svoje domovy a pracoviská poslední rehoľníci (milosrdní bratia v Skalici).

Ako už bolo vyššie spomenuté, SÚC, resp. SLOVÚC pripravili všetky podklady, ako sa malo nakladať s rehoľníkmi a ich majetkom. Zriadené boli kláštory centralizačné (sústreďovacie; Jasov, Podolínec, Šaštín a i.), disciplinárne (trestné; Pezinok, Báč, Mučeníky) a preškoľovacie (Pezinok, Mučeníky, Malacky). Okrem nich vzniklo i sústreďovacie stredisko pre starých rehoľníkov (Belušské Slatiny) a strediská na preškolenie mladých rehoľníkov (Kostolná pri Trenčíne, Púchov, Pezinok).

Mladí rehoľníci boli poslaní zo sústreďovacích kláštorov do táborov na preškolenie (školenie prebiehalo popri, resp. po práci; azda najznámejšia je stavba priehrady v Púchove), starší, resp. starí rehoľníci, ktorí potrebovali opateru, ostali sústredení v Belušských Slatinách.

Akcia R

Veľmi podobný priebeh ako zaistenie, vyvezenie a sústredenie rehoľníkov mala i akcia namierená voči rehoľným sestrám. Pravdou však je, že sa neuskutočnila v noci, ale za bieleho dňa. Na 29. augusta ju pripravili funkcionári štátnej správy, ktorí boli poverení, aby koordinovali vývoz sestier z kláštorov a domov. Vývoz pokračoval i nasledujúce dva dni. Počas troch dní bolo vyvezených 1 962 rehoľných sestier, ktoré boli sústredené do šestnástich kláštorov. Viac ako 1 600 ďalších rehoľných sestier, prevažne pracujúcich v zdravotníctve, bolo ponechaných na svojich miestach, keďže nebolo možné nájsť za ne náhradu. Bez nich by ostalo zdravotníctvo v Československej republike výrazne ochromené.

Na viacerých miestach obyvateľstvo protestovalo proti vyvezeniu rehoľníčok. Tam, kde sa to nedalo zvládnuť bez emócií a miestami i násilných protestov, sa vyvezenie uskutočnilo v noci a za asistencie represívnych zložiek.

Osudy rehoľných sestier a rehoľníkov – kňazov i bratov tak boli od roku 1950 do roku 1989 poznačené pečaťou nežiaducich osôb. Postihlo ich tvrdé prenasledovanie spojené s vyhnanstvom, obviňovaním, početnými väzbami, súdnymi procesmi a odsúdeniami na mnohoročné väzenie. Stratili občianske práva, nemohli využívať svoje schopnosti a zručnosti, boli zaznávaní, neraz opovrhnutí. Niekedy žili na pokraji chudoby. A predsa vytrvali. Mnohí.

Ich svedectvo je silnejšie ako prejav Gustáva Husáka z 28. augusta 1968, v ktorom kričal i tieto slová: „*Nech odpadne, čo je kolísavé, nech odpadne, čo je oportunistické, ale nech v tej strane zostane, čo je pevné, čo je charakterné, čo chce za tento národ zápasiť.*" Dejiny ukázali, že luk silákov sa zlomil a slabí sa opásali silou (porov. *1 Sam* 2, 4). ■

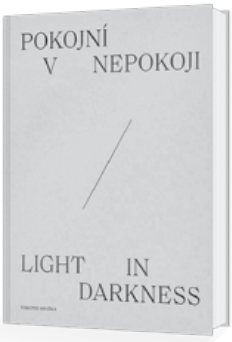

Timotej Križka

Pokojní v nepokoji

21 foto-príbehov politických väzňov, ktorí aj v neslobode dokázali nájsť pokoj a vnútornú slobodu

Timotej Križka niekoľko rokov navštevoval ženy aj mužov, väzňov svedomia, ktorí na sklonku svojho života hovorili o rokoch strávených vo väzení počas komunizmu. Za to, že sa stretávali, študovali alebo len jednoducho žili podľa svojho presvedčenia. Ich tváre a príbehy nám ukazujú, že medzi vonkajšou neslobodou a vnútorným postojom existuje priestor úplnej slobody duše. Svedčia o tom, že vnútro človeka tvaruje jeho zovňajšok a že aj v nepokoji možno nájsť hlboký pokoj.

ODPORÚČAME

Mníšske srdce Johna Henryho Newmana

■ JÁN DOLNÝ, OSB

John Henry Newman (1801 – 1890), ktorého pred krátkym časom pápež František vyhlásil za svätého, sa v Cirkvi na západe už desaťročia teší omnoho väčšej popularite ako u nás. V USA sa vysokoškolské pastoračné centrá (naše UPC) bežne nazývajú Newman Center. Práci v oblasti vzdelávania a výchovy zasvätil anglický kardinál veľkú časť svojej činnosti a venoval jej aj jedno zo svojich najznámejších diel *Idea univerzity*. Newman však nebol iba pedagóg, jeho životné poslanie v najširšom zmysle definovalo úsilie privádzať ľudí k Bohu – tým, že pomáhal ľudom s ťažkosťami vo viere, obhajoval kresťanské učenie pred antináboženskými trendmi moderného myslenia a všemožne sa usiloval o obnovu náboženského života.

„Dobrý život nie je život bez námahy, bez námahy sa nedá dôjsť k tým veciam, ktoré sú v živote podstatné."

J. H. Newman

Keď mám v krátkosti predstaviť Newmana, ktorého životu a dielu som venoval podstatnú časť svojich doktorandských štúdií, zvyknem ho nazvať moderným cirkevným otcom. Myslím tým osobnosť formátu veľkých cirkevných otcov, ako boli sv. Atanáz alebo sv. Augustín, ktorá ale žila v dobe pre nás celkom blízkej. Nazdávam sa, že Newmanovo myšlienkové posolstvo je aktuálne nielen pre veriacich v západnom svete, ale aj pre našu spoločnosť, ktorá dnes čelí veľmi podobným výzvam ako Cirkev na západe. Tiež som presvedčený, že od anglického svätca sa môžeme mnohému naučiť nielen ako od veľkého učenca a teológa, ale aj ako od učiteľa modlitby, duchovného života a zasväteného života.

Pred niekoľkými rokmi sa mi do rúk dostala zaujímavá kniha švajčiarskej mystičky Adrienne von Speyerovej *Kniha všetkých svätých*. Obsahuje cha-

rakteristiku vnútorného života a modlitby mnohých svätcov naprieč dlhými dejinami Cirkvi, v ktorých autorka dokázala svojím mimoriadnym darom zmyslu pre Cirkev (*sensus Ecclesiae*) čítať ako v otvorenej knihe. So zvedavým očakávaním som si nalistoval stať o kardinálovi Newmanovi. Adrienne von Speyerová o ňom píše toto:

Vidím ho pohrúženého do modlitby. Modlí sa pozorne, s vytrvalým úsilím a čistou láskou. Je to láska, ktorá nemá trpezlivosť s ničím, čo nie je úplne priezračné a spravodlivé... Potom zapiera seba a vrhá sa do Božieho náručia, odovzdáva sa celkom ako mních. Jeho askéza, zmysel pre poslušnosť, zmysel pre chudobu, čistotu a bezvýhradnú lásku sú hodné mnícha, naozaj vynikajúceho mnícha. Je to akoby sa v momente obrátenia vlial doňho celý život mnícha v koncentrovanej podobe. Riadi sa regulou, ktorá je v Bohu.

Newman nebol členom mníšskeho spoločenstva v prísnom zmysle slova. Po svojej konverzii na katolícku vieru z anglikanizmu, ročnom štúdiu a kňazskej vysviacke v Ríme založil v anglickom Birminghame Oratórium sv. Filipa Neriho. Bol teda rehoľným kňazom, no podľa Adrienne von Speyerovej mal srdce mnícha. Čo to znamená? Ktoré črty typicky mníšskej spirituality boli Newmanovi vlastné?

Vo svojej životopisnej knihe *Apologia pro vita Sua* Newman takto opisuje milosť vnútorného obrátenia, ktorú zažil vo veku pätnástich rokov a ktorá natrvalo určila základné nasmerovanie jeho života na Boha:

Moje vnútorné obrátenie, ktorého som si bol vedomý (a ktorým som si ešte vždy istejší ako tým, že mám ruky a nohy)... ma upevnilo v nedôvere voči skutočnosti hmotných javov a nútilo ma zotrvávať v myšlienke na dve bytosti – jediné dve bytosti, vrcholné a žiarivo zrejmé, ktorými sme boli ja a môj Stvoriteľ.

V tej istej knihe Newman charakterizuje podstatu svojho náboženského života ako vzťah k Bohu tvárou

„Žiť znamená meniť sa. A dostať sa na takú úroveň dokonalosti, ktorú ešte nikto nedosiahol, znamená prejsť mnohými a častými zmenami."

J. H. Newman

v tvár, *solus cum solo* – vzťah jediného s jediným. V zbierke výrokov egyptských púštnych otcov som nedávno našiel nasledujúce slová: „Niekto sa starca opýtal: ‚Aký má byť mních?' A on odpovedal: ‚Podľa mňa ako jediný pred jediným.'" Základnou črtou mníšskeho života je úplná oddanosť Bohu, ktorou mních kladie vzťah s Bohom na výsostné, jedinečné miesto. Táto črta je naozaj vlastná Newmanovi, ktorý si od svojho obrátenia v mladosti po celý život zachovával vedomie živej prítomnosti Boha, pred ktorým sa skláňal v bázni a láske.

Ďalšou charakteristickou črtou mníšskeho života je konzistentnosť. Regula je v mníchovom živote nástrojom, ako byť konzistentný v modlitbe, v čnostiach i v práci. Ako Newman na ktoromsi mieste napísal, vždy ho sprevádzalo presvedčenie, že svätosť má niečo spoločné s konzistentnosťou. V *Apologii* uvádza, že sa riadil heslom „rast je jediným znakom života". Rast je organický prejav konzistentného vývinu, kontinuity, ktorú nepretrhávajú ničivé zásahy, ktoré sú pre život deštruktívne. Známkou náboženského života bola pre Newmana kontinuita opakovaného súhlasu viery, ktorým uskutočňoval v každodennom živote Božie slovo a spolupracoval vo svedomí s Božou vôľou. Výsledok je existencia, ktorú možno označiť ako život vo svetle Božej lásky. Newman túto črtu svojej (mníšskej) spirituality azda najkrajšie vyjadril vo svojej slávnej básni *Oblačný stĺp*:

Veď ma, Láskavé Svetlo,
hustou tmou navôkol,
ďalej ma veď!
Noc je tmavá a ja som
od domu ďaleko,
ďalej ma veď!
Upevni moje kroky,
nemusím vidieť za obzor,
stačí mi jeden krok.

Osobná láska k Bohu ako vzťah jediného pred Jediným a dôraz na konzistentnosť v duchovnom živote sú skutočne osobité črty mníšstva a zároveň charakterizujú Newmana. Anglického kardinála teda možno v istom zmysle pokladať za veľkú mníšsku osobnosť našich čias. Adrienne von Speyerová zakončuje svoj opis jeho duše slovami: „Newman bol naozaj veľký svätec. V mnohom mi pripomína Ignáca [z Loyoly], najmä vo vytrvalosti svojho úsilia." ■

ODPORÚČAME

Jozef Hajko

Krvavá cesta do raja

Ako a prečo si komunizmus podmanil Slovensko

Slovensko bolo jednou z prvých európskych krajín, kde nakrátko vznikla boľševická republika. Táto kniha zachytáva sled udalostí, po ktorých sa tu neskôr naplno presadil komunistický režim. Pomocou bohatej faktografie, o ktorú sa opiera, pomáha pochopiť, ako sa mohla diktatúra presadiť bez väčšieho odporu obyvateľov Československa. A následne opisuje teror, ktorý im priniesla. Celý proces zachytáva od prvých prejavov v Rakúsko-Uhorsku až po rozvinutie v Československu v druhej polovici 20. storočia. Od idealistického koketovania s Marxovými myšlienkami po krvavé prenasledovanie tisícov ľudí. Od rešpektovanej slobody názoru jednotlivca po spútanie človeka v zastrašenej a zmanipulovanej mase.

John Henry Newman:

Intímny denník

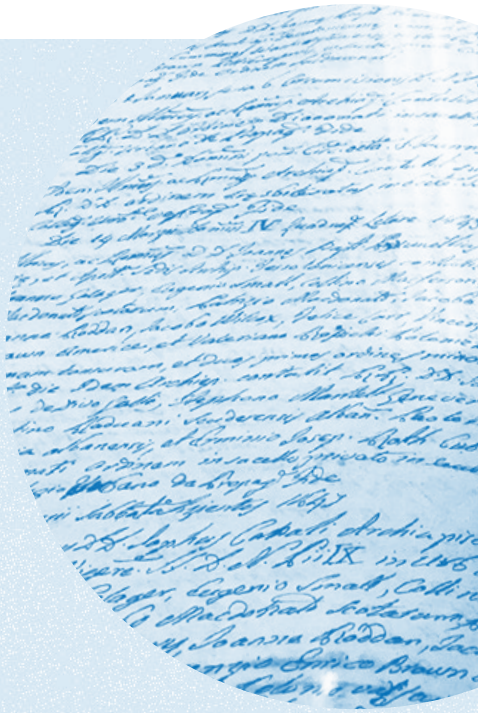

Denník kardinála Newmana je písaný od 15. decembra 1859 do 10. septembra 1876 a pozostáva z triezvych stránok, ktoré by sa dali prirovnať k niektorým znepokojeným a búrlivým úvahám svätého Augustína.

V predslove knižočky to uvádza aj don Primo Mazzolari: „Newman napísal tieto stránky na sklonku svojich dní, a preto nesú svetlo západu slnka, keď nám hrozí, že nás premôže skľúčenosť."

30. august 1874

Mám dojem, dosť deprimujúci, že som počas môjho dlhého života nič neurobil a predovšetkým že nič nerobím ani teraz. V súčasnosti anglikáni oceňujú viac než v minulosti to, čo som napísal, súdiac podľa listov, ktoré dostávam. Čo sa týka katolíkov, tí síce pripúšťajú, že som urobil nejaké služby, keď som pomohol niektorým anglikánom, aby vstúpili do Cirkvi, a dokonca pripúšťajú, že som aj teraz užitočný. A predsa keď ide o veľké spory o božskom pôvode kresťanstva a o iné veci, myslia si, že ma iní prekonali alebo dokonca že môj názor na tieto problémy je mylný. Takýto je aspoň názor jezuitov. Myslia si, že som sledoval príliš liberálny a pochybný smer a urobil som veľa ústupkov. Nemôžem s nimi vôbec súhlasiť, ale keďže je ich aktuálny vplyv veľmi veľký, ako aj intolerancia ich názorov, znamená to, že cesta, ktorou som sa uberal, nie je tá, ktorá sa vo všeobecnosti nazýva „katolíckou cestou".

Je možné, že ma pokladajú za nevďačníka, lebo, a to musím uznať, ma nikdy nenapadli tak, ako to bolo v prípade Rosminiho. Práve naopak.

Napriek tomu si myslím, že po Vatikánskom koncile a Gramatike súhlasu (Grammar of Assent) sa ich posudzovanie mojej osoby zmenilo. Tak to vidím ja, niet o tom pochýb. Avšak moje city voči nim sú príliš silné na to, aby mohli ohroziť zdravé vzťahy v Božom tele Cirkvi, veď z neho čerpajú svoju silu a ich poslaním a povinnosťou je mu slúžiť.

A tak si hovorím: čo mám v tom všetkom vidieť? Boh sa o to postará. On vie, čo je lepšie. Stará sa azda o Cirkev menej než o mňa, je neschopnejší než ja, aby ju bránil? Prečo sa mám nad tým trápiť? Kto som ja? Čas pokročil. Som „prekonaný". Možno, že niekedy som niečo urobil; ale dnes nie som schopný urobiť nič. Teraz je rad na iných. A ak iní urobia niečo, čo nebude veľmi dobré, mojou povinnosťou nie je kritizovať ich, ale dôverovať Bohu.

Žalm 131 je práve pre mňa. Škoda, že ho nerecitujeme v ofíciu:

„Pane, moje srdce sa nevystatuje, moje oči nehľadia povýšene. Neženiem sa za veľkými vecami ani za divmi pre mňa nedosiahnuteľnými. Ale ja som svoju dušu upokojil a utíšil. Ako nasýtené dieťa v matkinom náručí, ako nasýtené dieťa, tak je moja duša vo mne..."

Stačí mi teda pripraviť sa na smrť; všetko poukazuje na to, že nič iné nemám očakávať ani nič iné robiť. A ten, ktorý vždy, po celý môj život mi bol tak úžasne nablízku, ani teraz ma nesklame, viem to, aj keď nemám na to právo... Cítim sa oveľa slabší a menej aktívny, než to bolo kedysi; a ako môžem vedieť, či táto moja slabosť spôsobí alebo nespôsobí vo mne rýchly duchovný postup? Už nie je treba myslieť na budúce generácie, ale len a viac na samého seba. ■

Boží služobník Ján Ivan Mastiliak, CSsR (1911 – 1989)

POKORNÝ, VĎAČNÝ A ŠŤASTNÝ REHOĽNÍK

■ ATANÁZ DANIEL MANDZÁK, CSSR

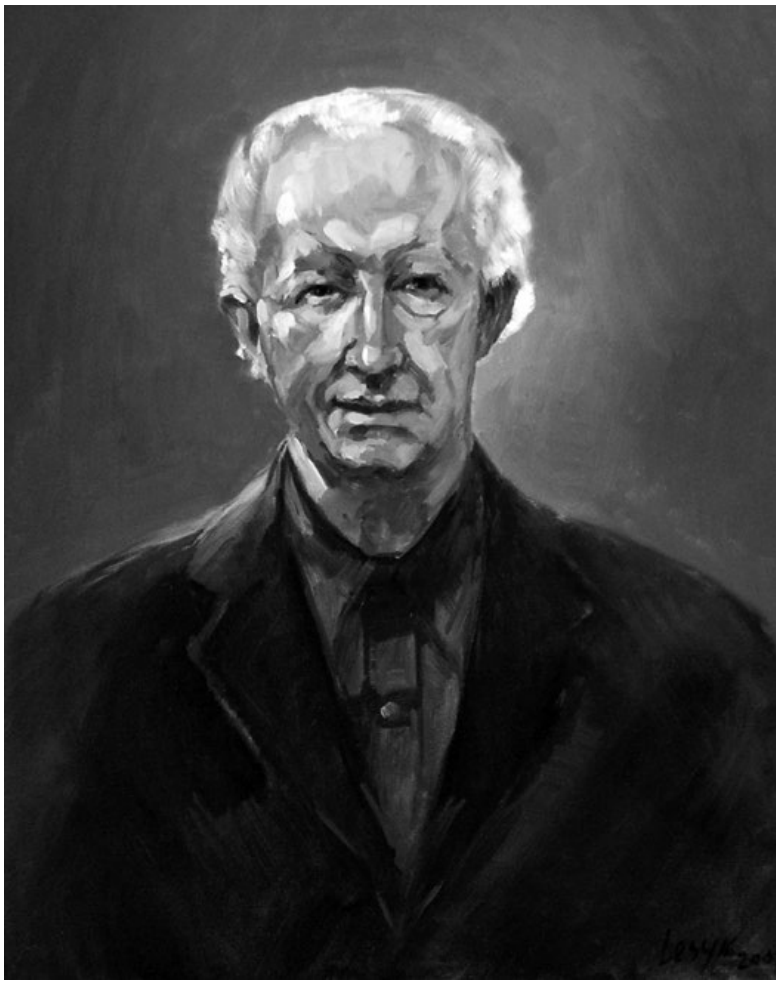

Na obrázku z prvej svätej liturgie redemptoristu Jána Ivana Mastiliaka je citovaný verš z listu Hebrejom: „Každý veľkňaz, vybratý spomedzi ľudí, je ustanovený pre ľudí, aby ich zastupoval pred Bohom, aby prinášal dary a obety za hriechy…“ (*Hebr* 5, 1). Tieto slová sú pozvaním k hodnotnému životu, ktorý otec Ivan určite žil, a to nielen ako novokňaz. Jeho každodenný všedný život nebol v skutočnosti všedným. On sám ho žil nevšedne a tým sa stal obohatením a inšpiráciou pre svoje blízke okolie i pre ľudí, ktorí k nemu prichádzali ako k rehoľnému kňazovi s rôznymi potrebami a ťažkosťami.

KTO BOL OTEC IVAN?

Narodil sa 5. novembra 1911 v Nižnom Hrabovci v okrese Vranov nad Topľou. Po zakončení juvenátu redemptoristov v Libějoviciach vstúpil do noviciátu v Stropkove, kde 2. augusta 1929 zložil rehoľné sľuby. Po filozoficko-teologických štúdiách v Obořišti bol 12. augusta 1934 vysvätený za kňaza. Od roku 1937 žil v Ríme, kde študoval na Východnom inštitúte a Gregoriánskej univerzite. Na Slovensko sa vrátil v apríli 1944 a pôsobil v Podolínci. Dňa 5. januára 1945 sa stal igumenom kláštora v Michalovciach. Od 10. septembra 1945, už ako známy unionista, vyučoval v seminári redemptoristov v Obořišti. Keď ho 14. marca 1950 zatkla Štátna bezpečnosť, skončil vo vyšetrovacej väzbe, kde boli proti nemu použité protizákonné metódy. Štátny súd v Prahe ho po vykonštruovanom procese 5. apríla 1950 nespravodlivo odsúdil na doživotný trest. Bol väznený na Mírove, vo Valdiciach a v Leopoldove. Po amnestii sa 9. mája 1965 dostal na slobodu. Žil v Prešove, kde bol stále pod kontrolou Štátnej bezpečnosti. V rokoch 1968 – 1981 bol protoigumenom Michalovskej viceprovincie redemptoristov. Zaslúžil sa aj o obnovu Gréckokatolíckej cirkvi. Tajne uňho vyštudovalo viac ako 30 rehoľných a eparchiálnych kňazov. Prispieval do časopisov a kalendára, preložil viac ako 100 diel z rôznych svetových jazykov, ktoré sa šírili ako samizdaty. Bol aj formátorom a spovedníkom rehoľných sestier a laikov. Zomrel 18. septembra 1989 v Prešove. Pochovaný bol na Mestskom cintoríne v Michalovciach. Od januára 2015 prebieha eparchiálna fáza jeho procesu blahorečenia. Dňa 18. septembra 2019 sa uskutočnila exhumácia jeho telesných pozostatkov, ktoré boli po príslušnom preskúmaní 5. novembra 2019 uložené v Chráme svätých Cyrila a Metoda pri Kláštore redemptoristov v Stropkove.

Hlavnými dôvodmi začatia procesu blahorečenia bol jeho spôsob života, povesť svätosti a prianie ľudí, ktorí ho bližšie poznali. Priťahoval ich nielen svojou vzdelanosťou a pracovitosťou, ale hlavne veľkou skromnosťou a pokorou. Svojou zbožnosťou a spôsobom modlitby inšpiroval mnohých laikov, kňazov i Bohu zasvätené osoby.

PREČO SA VYBRAL CESTOU DUCHOVNÉHO POVOLANIA?

Staré latinské *verba docent, exempla trahunt*, teda *slová vyučujú, príklady priťahujú* sa potvrdilo aj v živote Jána Ivana Mastiliaka. Ako malý chlapec mal možnosť zúčastniť sa ľudových misií, ktoré konali redemptoristi v Nižnom Hrušove. Nielen slová, ale aj vystupovanie misionárov naňho natoľko zapôsobili, že aj on sám sa chcel stať jedným z nich. Na svoj vstup do základnej formácie, aby sa mohol stať misionárom – redemptoristom, spomínal v roku 1934 na stránkach časopisu *Vestník Sdruženia svätého Jozefa*:

„Roku 1922 zjara rozostreli redemptoristi – misionári z novozaloženého kláštora v Stropkove svoje siete po východnom Slovensku. Začali veľký misijný turnus. Ťažko opísať, koľko potechy a sily vliali do zmeravených duší a zronených srdc. Pri sv. misii v rímskokatolíckom farskom kostole v Nižnom Hrušove, kam prislúchajú rímskokatolíci aj mojej rodnej dediny – Nižného Hrabovca (okres Vranov nad Topľou), otvorila sa mi bránka do kláštora, hoci som gréckokatolík. Zásluhu o to má vtedajší a i terajší superior v Stropkove a toho času vodca

Ronald Rolheiser

Modlitba, naša najhlbšia túžba

Kniha Ronalda Rollheisera, O.M.I., *Modlitba, naša najhlbšia túžba* nie je modlitbový návod, pretože existuje veľa dobrých kníh, ktoré hovoria o rôznych metódach modlitby. „Toto je zbierka zamyslení z Písma, od starovekých i súčasných spisovateľov aj z mojich vlastných skúseností," hovorí autor knihy.

Neexistuje zlý spôsob modlitby a neexistuje žiadna štartovacia čiara pre modlitbu. Všetci veľkí duchovní majstri ponúkajú len jedno neodškriepiteľné pravidlo: Musíme sa modliť a musíme sa modliť pravidelne. O všetkom ostatnom môžeme polemizovať.

Zamyslenia v knihe *Modlitba, naša najhlbšia túžba* vám majú pomôcť, aby ste sa prestali modliť mechanicky a zvykovo, aby ste modlitbu nevnímali ako nepríjemnú povinnosť, mrhanie vzácneho času či rozprávanie do steny. Je tu ponúknutá zdravá kombinácia útechy, pretože každý má ťažkosti pri modlitbe, a povzbudenia, pretože všetci musíme prostredníctvom modlitby zatiahnuť na hlbinu.

Pamätajte, že vaše srdce je stvorené na to, aby spočívalo v Bohu. Ak má sv. Augustín pravdu a on ju má, môžete sa spoľahnúť na to, že vaša nespokojnosť vás privedie k hlbšej modlitbe, k takej modlitbe, ktorá vedie k ozajstnej premene, k takej modlitbe, ktorá vás nenechá s prázdnymi rukami. Kniha vám pomôže v hĺbke svojho srdca jasnejšie počuť Boha a druhých ľudí, ktorí hovoria: Milujem ťa! Len toto nás môže uzdraviť.

Vydavateľstvo Zachej, 2019

ODPORÚČAME

Združenia sv. Jozefa. Boli uzhovorené i nízke prispievajúce podmienky, ale predsa musím sa diviť a ďakovať i teraz odvahe svojej chudobnej matky vdovy, ktorá ich na seba vzala. 21. augusta 1922 už som sa lúčil a odchádzal – ani nie 11-ročný – do juvenátu redemptoristov. Bol v Hlučíne, v Sliezku. Chodili sme tam do štátneho reálneho gymnázia. Ale po dvoch rokoch putoval celý juvenát ďaleko do Libějovíc v južných Čechách – a ja sa ocitnul takmer na druhom konci republiky."[1]

Nasledujúce roky mal dostatok času skúmať, či to, čo v sebe pocítil, je iba detská túžba, chvíľkové zapálenie sa niečím, čo sa mu páčilo, alebo je to skutočné povolanie k Bohu zasvätenému spôsobu života. Obdobie šiestich rokov štúdia v juvenáte využil nielen na intelektuálnu a duchovnú formáciu, ale aj na oboznámenie sa so životom, poslaním a tradíciami Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa, ľudovo nazývanej redemptoristi.

V tomto období života určite hľadal jasné odpovede na rodiace sa otázky v oblasti povolania. Niektoré odpovede však vyžadujú vlastnú skúsenosť a teda aj potrebný čas. Ani po rokoch ešte nedokázal na všetko jasne odpovedať, prečo Boh povolal práve jeho, prečo práve do Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa. Cítil to vo svojom vnútri, ale nevedel to ešte jasne sformulovať, nevedel či azda nechcel o tom ešte otvorene hovoriť, vydať svedectvo.[2] Na stránkach *Vestníka Združenia sv. Jozefa* sa ako novokňaz delil so svojimi pocitmi: „Priznávam sa, že mi bolo nepríjemné, keď ma vyzval redaktor «Vestníka», aby som opísal, ako som sa stal redemptoristom. My neradi vôbec prezeráme uplynulé vlny života, keď sa nám z nich do očú vysmieva toľko chýb a neverností k Bohu. Ale cesta do kláštora a k Božiemu oltáru je Božie dielo a dielo Tej, ktorá sa vždy považuje za vychovávateľku redemptoristov, Najblahoslavenejšej Panny Márie. Preto «oslavovať budem teba, Pane, celým svojím srdcom» (Ž 110, 2). Povolanie za kňaza a do kláštora je ako nebeské semiačko, ktoré vložil Boh do detskej duše. Že toto semiačko nebolo udusené tŕním, že ho vtáci nezozobali a ľudia nepošliapali, že vzišlo a neuschlo, je novým darom a ochranou Božej Opatery."[3] Článok ďalej pokračuje, akoby príliš stroho, vymenovaním miest, kde a kedy sa nachádzal, kde študoval, kde bol v noviciáte a kde bol vysvätený za kňaza. Čitateľa určite prekvapí, že nenájde jasnú motiváciu, prečo urobil krok k Bohu práve prostredníctvom kongregácie redemptoristov; ani slovko o tom, kto ho ovplyvnil svojím príkladom, kto ho povzbudil naplno odpovedať Bohu na jeho volanie.[4]

Keď sa ho bratanec pýtal, približne o 50 rokov neskôr, ako bolo publikované jeho svedectvo vo Vestníku, čo ho viedlo k tomu, že odišiel k redemptoristom, dostal takúto odpoveď: „Hlavnou pohnútkou jeho rozhodnutia bola ťažká choroba a utrpenie jeho dedka (maminho otca), ktorý trpel na rakovinu kože na tvári. V duchu si povedal: «Bože, prečo si dopustil tento kríž, či je to snáď trest za niečo?» Vtedy som sa rozhodol, že svoj život zasvätím Bohu, čo sa tak aj stalo."[5] Tento postoj už bol oveľa otvorenejší, lebo to neboli iba jeho pocity, ale aj konkrétna životná skúsenosť, nad ktorou dlhé roky premýšľal. Sám totiž prešiel veľkými útrapami, ťažkosťami, skúškami povolania, preto mohol hovoriť zo skúsenosti o prijatí povolania zasvätiť sa Bohu, ale aj s určitým nadhľadom. Podľa františkánky, sestry Františky Čačkovej, „práve týmto priznaním nám otvoril dvere svojho srdca a pustil nás na miesto, kde nebol schopný pustiť pred rokmi čitateľov Vestníka." Ďalej jeho rodáčka z Nižného Hrabovca píše: „Nemôže nás prekvapiť, že na tom najvnútornejšom mieste nachádzame prítomné hľadanie zmyslu života a hneď vedľa stojí kríž a utrpenie s nádejou na vzkriesenie. V dnešnej dobe, ktorá je plná nerozhodnosti, zmätku a neschopnosti urobiť trvalý záväzok, čo vidíme v životoch mladých okolo nás, pohľad na 11-ročného chlapca, ktorý je schopný odpovedať na otázku hľadania zmyslu života tým, že chce dobrovoľne a úplne obetovať svoj život Bohu a ostať mu pritom po celý život verný, nás vedie k údivu nad tým,

1 MASTYĽAK, Ján: Jak som sa stal redemptoristom. In: *Vestník Združenia svätého Jozefa na Slovensku na podporu Slovenského kňazského dorastu Redemptoristov,* r. 1, 1934, č. 6, s. 95 – 96.

2 MANDZÁK, Daniel Atanáz: *Známy neznámy. Život a dielo redemptoristu Jána Ivana Mastiliaka (1911 – 1989).* Michalovce : Redemptoristi, Vydavateľstvo MISIONÁR, 2009, s. 11. (ďalej: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*).

3 MASTYĽAK, Ján: Jak som sa stal redemptoristom. In: *Vestník Združenia svätého Jozefa na Slovensku na podporu Slovenského kňazského dorastu Redemptoristov*, r. 1, 1934, č. 6, s. 95.

4 ČAČKOVÁ, Františka: *Dejiny duše ThDr. Jána Mastiliaka CSsR*. Prešov : Petra, 2015, s. 13.

5 Archív Františky Čačkovej, Svedectvá. Svedectvo Tobiáša Poláka. Nižný Hrabovec 30. 12. 2005.

ako si Boh niektorých ľudí vedie a robí schopnými odpovedať na jeho volanie hneď, naplno a bez výhovoriek, bez prispôsobovania sa tomuto svetu.“[6]

Štúdium nebolo iba nutné zlo, ktoré je potrebné absolvovať, aby mohol byť kňazom. Skrze štúdium sa snažil lepšie poznať Boha a Cirkev a ešte viac si ich zamilovať.

AKO PREŽÍVAL SVOJE REHOĽNÉ ZASVÄTENIE?

Hlavnou úlohou študenta je študovať. A čo je úlohou študenta, ktorý je zároveň aj rehoľníkom a pripravuje sa na prijatie kňazstva? Pre Jána Ivana Mastiliaka nebolo štúdium cieľom, ale prostriedkom. Štúdium nebolo iba nutné zlo, ktoré je potrebné absolvovať, aby mohol byť kňazom. Skrze štúdium sa snažil lepšie poznať Boha a Cirkev a ešte viac si ich zamilovať. Je o ňom známe, že bol veľmi dobrým a usilovným študentom. Svoje nadanie dokázal zúročiť najprv v rodnom Hrabovci a potom aj v juvenáte redemptoristov. Darilo sa mu zvlášť v štúdiu cudzích jazykov, najmä gréčtiny, francúzštiny a nemčiny, a to aj vďaka jeho výnimočnej pamäti. Talent, ktorý dostal, „nezakopal“, ale stále rozvíjal, pretože znalosť jazykov bol veľmi dobrý základ na ďalšie štúdium. Rehoľné zasvätenie v tomto období života sa uňho prejavovalo horlivosťou a ochotou pracovať na sebe.[7]

Z jeho študentských čias v seminári vieme, že aj tu vynikal dobrými študijnými výsledkami. Rád písal básne a prispieval článkami do niekoľkých časopisov. Z jednej strany sa učil písať text dávajúci zmysel, ale píšuc veľa sa naučil, lebo to, čo mu nebolo jasné, musel doštudovať. Svoj pohľad na dôležitosť rehoľného života ponúkol v článku Život řeholní starosvětským přežitkem?, ktorý v roku 1932 publikoval v seminárnom časopise *Alfons*.[8]

Po štúdiách v Ríme a po krátkom pobyte na východnom Slovensku vyučoval v seminári redemptoristov v Obořišti. Bol mužom modlitby, skromným človekom, ktorý sa nevyvyšoval svojimi znalosťami a snažil sa byť otvorený pre druhých. Počas prednášok a skúšok nejavil známky netrpezlivosti alebo rozčúlenia nad nevedomosťou študentov. Keď mu Břetislav Vaněk, jeden z jeho vtedajších študentov, počas skúšky nevedel odpovedať na všetky otázky, snažil sa nájsť v jeho odpovedi niečo správne a nakoniec mu mohol dať zo skúšky trojku. Po skúške však vyšiel von, zavolal si ho a ospravedlňoval sa, že mu mohol dať iba trojku.[9]

6 ČAČKOVÁ, Františka: *Dejiny duše ThDr. Jána Mastiliaka CSsR*. Prešov : Petra, 2015, s. 13.

7 MANDZÁK, Daniel Atanáz: Redemptorista Ján Ivan Mastiliak – Študent a profesor. *Theologos*, roč. 12, 2010, č. 1, s. 116 – 117.

8 Mastyľak: Život řeholní starosvětským přežitkem? In: *Alfons*, r. 28, 1931/1932, č. 7, s. 323 – 328.

9 Osobný archív autora. Zvukový záznam rozhovoru s Břetislavom Vaňkom. Svatá Hora 28. 12. 2005.

JE MOŽNÉ ŽIŤ REHOĽNÉ ZASVÄTENIE V TOTALITNOM REŽIME?

Vo februári 1948 sa v Československu dostali k moci komunisti, ktorí otvorene začali budovať totalitný režim, čo sa v krátkom čase premietlo aj do života Katolíckej cirkvi. Prenasledovanie duchovenstva a veriacich bolo na dennom poriadku. Keď si príslušníci Štátnej bezpečnosti prišli 14. marca 1950 do kláštornej jedálne aj po Jána Ivana Mastiliaka a odviedli ho do vyšetrovacej väzby, nikto z prítomných spolubratov neveril, že sa za krátky čas vráti späť do kláštora. A mali pravdu.

Potom čo J. I. Mastiliak nútene absolvoval vyšetrovaciu väzbu, v ktorej boli proti nemu použité nezákonné prostriedky, musel čeliť aj nespravodlivému a vykonštruovanému obvineniu. Keď bol 5. apríla 1950 odsúdený Štátnym súdom v Prahe na doživotný trest, každý, kto ho poznal osobne, si musel uvedomiť, že v komunistickom Československu sa nedá dovolať pravdy a aj v tomto prípade dostala spravodlivosť poriadne zaucho. J. I. Mastiliak nehundral na svoj údel, ale snažil sa statočne a trpezlivo niesť svoj kríž. Aj keď dlhé mesiace strávil na samotke, so sebe vlastným humorom hovorieval: „Mal som tam vlastnú, útulnú izbičku." Hoci odsúdený na doživotný trest, po jeho skrátení a amnestii, bol otec Mastiliak napokon v máji 1965 prepustený z väzenia. Chcelo by sa povedať na slobodu, ale v skutočnosti to sloboda nebola, pretože žil pod drobnohľadom Štátnej bezpečnosti. Osobné doklady sa mu stratili pri zatknutí a po prepustení z väzenia bol stále v podmienke, takže nemohol očakávať, že by sa mu podarilo získať slušné zamestnanie. Ako gréckokatolícky rehoľný kňaz nemohol nastúpiť do duchovnej správy, lebo Gréckokatolícka cirkev bola stále zakázaná. Do pastorácie k rímskokatolíkom by nebol prijatý, lebo by na to nedostal štátny súhlas od cirkevného tajomníka. Uvažoval preto realisticky a hľadal si civilné zamestnanie. Nebolo to preňho jednoduché rozhodnutie, zaradiť sa do svetského prostredia po toľkých rokoch života v kláštore a vo väzení.[10]

Aj keď po udalostiach tzv. Pražskej jari bola obnovená Gréckokatolícka cirkev, rehoľníci nedostali späť svoje kláštory, preto boli nútení žiť ako diecézni kňazi na farách alebo dokonca ďalej pracovať v civilnom zamestnaní. Aj otec Mastiliak, v tom čase už dôchodca, hoci bol rehoľný kňaz, býval na privátе na Sázavského ulici v Prešove. Neustále však pôsobil v apoštoláte, primeranom svojim možnostiam a schopnostiam. Venoval sa hlavne tajnej formácii bohoslovcov, rehoľníkov a laikov, ako aj tajnému tlačovému apoštolátu.[11]

Život rehoľníka, nútene mimo komunity a kláštora, bol veľmi náročný. Dodržiavanie rehoľných sľubov a pravidiel vtedy záviselo predovšetkým od osobného prístupu konkrétneho rehoľníka. Otec Mastiliak však v tejto úlohe obstál a mohol byť príkladom aj pre svojich spolubratov či iných rehoľníkov, ktorí museli žiť v podobných podmienkach. Náročnosť tohto spôsobu života pripomenul aj svojim spolubratom: „Drahí bratia, vie akiste Pán, v akých ťažkých okolnostiach žijeme a vie tiež dobrú vôľu, s akou sa snažíme «stáť verne v svojom povolaní» «ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis» (*Eph* 4, 1). Ostatne veľmi podobnú, až ku podivu podobnú situáciu mali naši za čias svätého Klementa a ctihodného P. Passerata."[12]

Život rehoľníka, nútene mimo komunity a kláštora, bol veľmi náročný. Dodržiavanie rehoľných sľubov a pravidiel vtedy záviselo predovšetkým od osobného prístupu konkrétneho rehoľníka.

10 MANDZÁK, Daniel Atanáz: „Kto nechce pracovať, nech ani neje." Účasť redemptoristu Jána Ivana Mastiliaka na Ježišovom vykupiteľskom diele. In: *V brázde Metodovej 2017 : gréckokatolícky kalendár*, Košice : Byzant, 2016, s. 79 – 80.

11 MANDZÁK, Daniel Atanáz: Ilegálne vzdelávanie a formácia kňazov gréckokatolíckym redemptoristom Jánom Ivanom Mastiliakom v rokoch 1965 – 1989. In: *Skryté pôsobenie cirkví na Slovensku v rokoch 1948 – 1989*. Zost. P. Jakubčin. Bratislava : ÚPN, 2018, s. 160 – 197 a MANDZÁK, Daniel Atanáz: Vždy a všade Boží muž. In: *SLOVO*, r. 51, 2019, č. 19, s. 4 – 6.

12 Dokument č. 38. List Jána Mastiliaka spolubratom redemptoristom. Prešov 1. 7. 1970. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 262.

AKO CHÁPAL REHOĽNÉ SĽUBY ČISTOTY, CHUDOBY A POSLUŠNOSTI?

V zachovávaní rehoľných sľubov a pravidiel sa snažil byť horlivý a dôkladný, pričom podobný prístup mal aj v iných veciach, takže niekomu sa mohol javiť ako škrupulant. Sám tento prísny prístup chápal ako plnenie Božej vôle. Spolubratom odporúčal a sám tak žil, aby sa zamerali na jadro redemptoristického apoštolátu: „Pre vlastný duchovný život obnovujme sa stále v pokornej, kajúcnej, ale aj horúcej láske k Božskému Spasiteľovi, vtelenému, eucharistickému, trpiacemu – a v láske a dôvere k Matke Božej i Matke našej – a pritom oživujme svoju túžbu túto spásonosnú lásku a dôveru čo najviac šíriť v dušiach.“[13]

Spolubratom kládol na srdce dôležitosť spoločných stretnutí, keď už nemohli žiť v komunitách. Za potrebné považoval objasniť nového ducha revidovaných generálnych Konštitúcií a Stanov, vysvetliť reorganizáciu riadenia v kongregácii a tiež zmysel kongregácie. „Láska k Spasiteľovi a k nesmrteľným dušiam nech nás vedie vo všetkých udalostiach našich i udalostiach s nami. Podoba toho sveta pominie – na večnosť putujeme. Dokiaľ máme čas, robme dobro! Dobrými skutkami snažme zabezpečiť svoje povolanie, tú drahocennú perlu, ktorú nám Božie milosrdenstvo uštedrilo! A nezabúdajme, že cez mnohé strasti musíme vojsť do nebeského kráľovstva!“[14]

13 Dokument č. 50. List Jána Mastiliaka spolubratom redemptoristom. Prešov 2. 8. 1971. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 278 – 279.

14 Dokument č. 39. List Jána Mastiliaka spolubratom redemptoristom. Prešov 7. 9. 1970. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 264.

Pre vlastný duchovný život obnovujme sa stále v pokornej, kajúcnej, ale aj horúcej láske k Božskému Spasiteľovi, vtelenému, eucharistickému, trpiacemu – a v láske a dôvere k Matke Božej i Matke našej, a pritom oživujme svoju túžbu túto spásonosnú lásku a dôveru čo najviac šíriť v dušiach.

Trpezlivo spolubratom vysvetľoval, ako chápať a žiť sľub chudoby, zvlášť v podmienkach, keď každý člen musí mať svoje peniaze a viesť samostatne ekonomiku. Neobišiel ani nový štýl rehoľnej poslušnosti, kde autorita má byť chápaná vo svetle služby a spoluzodpovednosti. O rehoľných sľuboch, zvlášť rehoľným sestrám, často zvykol hovorievať: „Tri Pánove kliny sú tri sväté sľuby, ktorými sa zasvätená osoba spája s Ježišom Kristom. Týmito sľubmi ho máme osláviť.“[15]

K sľubu čistoty sa priamo v jeho textoch zachovalo málo myšlienok. Môžeme však s istotou konštato-

15 Archív redemptoristov Michalovce, f. KM, Pers. MJI. List Bernadety Pánčiovej Jozefovi Oharčákovi. Vrícko, bez udania dátumu.

ODPORÚČAME

Thomas Frings
Bůh nefunguje a proto v něho věřím

Thomas Frings v roku 2016 opustil svoju farnosť a odišiel do kláštora. Bol frustrovaný z toho, ako cirkev tápe vo svojom poslaní pôsobiť v modernom svete. Vo svojej knihe odpovedá na otázky, prečo verí, čomu verí a ako verí. Boh nie je preňho automat na ľudské potreby. Takéhoto obrazu Boha sa pokojne vzdáva a svojou autentickou výpoveďou vychádza v ústrety hľadajúcim a pochybujúcim.

Vydavateľstvo Portál, 2020

vať, že si vážil tento spôsob života, považoval ho za dar a sám sa za tento dar aj modlil. Jednej rehoľnej sestre, ktorej brat – gréckokatolícky kňaz nezostal v celibáte, ale pred kňazskou vysviackou sa oženil, napísal:

„V tej dobe, keď sa brat rozhodoval v tejto veci, bolo ešte dosť silné nedorozumenie aj medzi duchovnými osobami a teológmi, pokiaľ ide o chápanie učenia Druhého vatikánskeho koncilu a jeho dôsledkov. Konkrétne aj o celibáte a rehoľnom povolaní. Toto nedokonalé chápanie z veľkej časti zavinilo aj odchod z duchovných povolaní a malý záujem o tieto povolania. Druhý vatikánsky koncil správne a hlboko, a prozreteľnostne zdôraznil význam základného zasvätenia sa Pánovi pri svätom krste. Toto zasvätenie treba rozvíjať po celý život a žiť ho celým životom k čo najväčšej dokonalosti. Mnohí z toho mylne usudzovali (a z časti ešte usudzujú): stačí mi teda dokonale žiť a rozvíjať krstné zasvätenie, na čo mi teda treba rehoľné zasvätenie? Ich omyl je v tom, ako prednedávnom vo Vatikánskom rozhlase vysvetlil P. Vragaš v prejave pre sestričky: Rehoľné povolanie alebo povolanie k evanjeliovým radám čistote (celibátu), chudobe a poslušnosti je zvláštna pridaná milosť, ktorá nie je formálne obsiahnutá v milosti sv. krstu ako takej: «Kto môžeš pochopiť, pochop» – nie je teda všetkých pokrsteným dané; «Ak chceš byť dokonalý... »; «To môže pochopiť len ten, komu je to dané.»“[16]

Skromný, ba priam chudobný spôsob života bol v prípade otca Mastiliaka na prvý pohľad zjavný. Stravoval sa veľmi striedmo a skromne, v podobnom duchu sa obliekal a v takomto štýle mal zariadený aj svoj podkrovný byt. Veľa dostával, ale veľa aj dával, zvlášť tým, o ktorých si myslel, že to skutočne potrebujú. Zo svojich dobier, finančných či materiálnych, podporoval dobré diela a chudobnejších ľudí či rodiny. Svoj pohľad na rehoľnú chudobu sformuloval v obežníku spolubratom v marci 1974:

„Mám radosť, že sa u vás teraz prevádza svedomite snaha dať do poriadku podľa svätých pravidiel i záležitosti svätej chudoby.

Priznávam sa, že toto ma nemálo škrelo i škrie, totiž nedotiahnutosť tejto záležitosti doteraz. Dôverne musím povedať, že to vstupuje ako druhý najzávažnejší bod do môjho zrkadla spytovania svedomia a «spovedného zrkadla» ohľadne reh.[oľného] života: 1.) Či moja starostlivosť a láska ako predstaveného voči spolubratom je dostatočná?; 2.) Či moja starostlivosť ako predstaveného o zachovávanie svätej rehole je dostatočná – a vieme, že veci chudoby boli od počiatku považované za základné a že predstavení na počiatku svojho úradu

16 Dokument č. 122. List Jána Mastiliaka rehoľnej sestre. [Prešov] 24. 11. 1983. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 386 – 387.

skladali zvláštnu prísahu, že budú bedliť nad zachovávaním svätej chudoby.

Doteraz som akosi stále nevedel, ako nakoľajiť tu realizáciu. Teraz vidím, že sa tu ponúka príležitosť, možnosť a potrebnosť a že treba ju využiť. Vaše ochotné vychádzanie v ústrety ma veľmi potešilo. Ďakujem vám za to a prosím vás, drahí bratia, podoberajte sa na to svedomité plnenie svätej chudoby, sľubu svätej chudoby, v duchu Isusa Christa a Nášho Otca sv. Alfonza. V tom je aj záruka nášho pokroku v duchovnom živote a záruka požehnania pre naše práce v prospech nesmrteľných duší a svätej Cirkvi.

Základný postoj vnútorný «chudobného» redemptoristu, syna sv. Alfonza je: Všetko, čo po sv. sľuboch získavam a užívam, je spoločné duchovnej rodiny, užívam to len so zverením nadriadených a s dovolením sv. pravidiel a predstavených, s dovolením skutočným, aktuálnym, kde je to potrebné a možné, alebo aspoň s dovolením predpokladaným, o ktorom aspoň dodatočne predstaveného oboznámim a vec mu predložím.

Drahí bratia, chudoba spojená s poslušnosťou a «podriadenosťou» zástupcom Isusa Christa má istý «sviatostný» charakter – sakramentálny účin, ako to krásne povedala aj veľká služobnica Božia svätá Alžbeta od Najsvätejšej Trojice.

Príjmy alebo veci «inkorporuje» – prideľuje a prijíma do spoločného predstavený.“[17]

Nemenej dôležitý je aj jeho pohľad na sľub poslušnosti. Pokora, ktorú s horlivosťou pestoval a o ktorú sa vždy usiloval, nebola len povinne pestovanou cnosťou, ale skôr presvedčením, že takýto postoj k blížnemu je správny. S pokorou pristupoval nielen k predstaveným, ale ako predstavený aj k podriadeným. Uvedomoval si, že ak má vyžadovať poslušnosť, sám musí byť poslušný príslušným autoritám. Snažil sa o poslušnosť v dialógu, v čom sa mu pochopiteľne nie vždy darilo, lebo aj on sa učil takémuto prístupu v súlade s novými cirkevnými dokumentmi po II. vatikánskom koncile a obnoveným rehoľnými pravidlami redemptoristov. V liste spolubratom, pri príležitosti jedného nedorozumenia vysvetľoval, ako chápe poslušnosť v dialógu:

„**1.** Snažím sa veru na jednakej úrovni so všetkými vami prejednávať veci i rovnako s vami živo prediskutovávať problémy – jednako vidím, že by som mal predsa byť rezervovanejší, pretože predsa vo vašom poňatí – a tu vidím pôsobenie Božej milosti a zakorenenosť rehoľnej subordinácie, pozícia predstaveného je predsa len umocnená a jeho slová v horizontálnej rovine diskusie prenesené majú svoj vertikálny dopad ťarchou autority, a preto prípadne viac zraňujú. Teda nabudúce musím byť viac rezervovaný.

2. Snažím sa a túžim – a vidím v tom svoju veľkú zaviazanosť a povinnosť, v týchto našich mimoriadnych dobách disperzie navodiť onoho ducha zjednotenosti koagulácie, ktorý ovládal naše horlivé komunity, a tiež toho ducha chudoby a absolútnej viazanosti a oddanosti Pánovi v poslušnosti, ktorá je vrcholným prejavom Synovej lásky (poslušný až k smrti), kedy ešte vodu sme užívali a pili s dovolením a požehnaním predstaveného, žiadaným každý týždeň.

Táto tendencia je správny ideál a zároveň záväzný pre mňa i pre nás, lenže sa nepodarilo precízne vyznačiť trasu k nemu vedúcu, z nedostatku pevnej opory autentického textu kanonických smerníc.“[18]

NAMIESTO ZÁVERU EŠTE JEDNO SVEDECTVO

Pohrebné obrady Jána Ivana Mastiliaka sa uskutočnili 22. septembra 1989 v prešovskej katedrále a viedol ich ordinár Ján Hirka. V príhovore okrem iného povedal:

„Otec ThDr. Ján Mastiliak ako veriaci človek miloval Pána Boha z celého svojho ducha. Pre svoju veľkú erudíciu, intelektuálnu jemnosť a svoj zmysel pre realitu sa stal autoritou medzi teológmi svojej doby. Jeho znalosť Svätého písma a svedectiev tradície mu umožnili ľahko prekladať pravdy viery do jasnej, priamej a presvedčivej reči. (...)

17 Dokument č. 90. List Jána Mastiliaka spolubratom redemptoristom. Prešov marec 1974. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 339 – 340.

18 Dokument č. 38. List Jána Mastiliaka spolubratom redemptoristom. Prešov 1. 7. 1970. In: MANDZÁK, D. A.: *Známy neznámy*, s. 260.

www.luc.sk

416 s. • viaz. • 16,00 €

PANE, ZOSTAŇ S NAMI
... lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil!

je ďalšou knihou **kardinála Roberta Saraha, prefekta Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí**. Prvý zväzok **BOH alebo NIČ** vyšiel v roku 2015, druhý zväzok **SILA TICHA** vyšiel v roku 2017. Opäť ide o knihu rozhovorov. V knihe kardinál podáva autentickú diagnózu súčasnej neutešenej situácie v Cirkvi, najmä v kapitolách venovaných kňazom. Dramaticky sa vyjadruje hlavne o súčasnej kríze Cirkvi, ktorá je najvážnejšia od čias reformácie, poukazuje na jej korene a hľadá východisko z nej. Napriek všetkým vážnym symptómom vidí kardinál aj uprostred duchovného amorálneho úpadku záblesk nádeje.

Sv. Augustín • BOŽÍ ŠTÁT

je hlavné dielo sv. Augustína, písal ho trinásť rokov. Po prvý raz vyšlo v slovenskom preklade v roku 1948, teraz vychádza v piatom vydaní. Kniha obsahuje historický i metafyzický pohľad na boj dobra so zlom v celých ľudských dejinách. Autor vyvracia argumenty nepriateľov kresťanstva a vysvetľuje jeho hlboký zmysel.

896 s. • viaz. • 18,00 €

Sv. Augustín • VYZNANIA

je náboženské, filozofické a literárne dielo. Z diel sv. Augustína je najznámejšie. Vzniklo koncom 4. stor. a znie, ako keby bolo napísané dnes a zaiste i pre nás. Patrí k najhodnotnejším dielam svetovej literatúry.

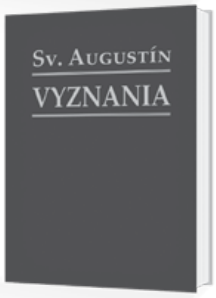

452 s. • viaz. • 12,00 €

256 s. • viaz. • 10x15 cm • 5,50 €

Sv. František Saleský • FILOTEA

patrí k najčítanejším klasickým dielam náboženskej literatúry. Autor ju rozdelil do piatich základných častí, v ktorých hovorí o duchovnom živote, modlitbe a sviatostiach, o cnostiach, pokušeniach a ťažkostiach a o pravidelnej duchovnej obnove.

Slúžil cirkvi i v čase plnej tmy. Trpel s cirkvou a pre cirkev, miloval cirkev bez výhrady a celkom sa jej z celého srdca daroval. Je Božím mužom a len Božím a za túto cenu mohol hlásať Božie skutky a prinášať dušiam slobodu.

Ak je nám dovolené skúmať dno srdca tohto muža, takého plachého a vždy veľmi skromného, ktorý vyhýbal uznaniu a sláve a ktorý občas túžil po väčšej láske, potom odhalíme v ňom celkovú nezištnosť a toto ho viedlo k tomu, že vedel počúvať druhých a uznávať všetko, čo bolo v ich živote a zmýšľaní kladné. Pre svoju nenáročnosť si vždy zachoval pokoj srdca. Nikdy mu nenapadla myšlienka niekoho uraziť. Mal veľkú úctu k svojím blížnym. V škole utrpenia a modlitby sa naučil, aby bol čo najláskavejší, najjemnejší a najzhovievavejší. Hĺbka jeho pokoja vo chvíli, keď bol chorobou prinútený obmedzovať, ba aj prerušiť svoju prácu.

Oslávil svoje 55-ročné kňazské a 60-ročné rehoľné jubileum.

Dva dni pred svojou smrťou, netušiac, že sú to posledné dni života na zemi, povedal: «Som plný vďaky Pánu Bohu, pretože to, čo mi dal v živote, sú samé radosti. Pán sám mi povie, ako mu mám v budúcnosti slúžiť. Chcem verne slúžiť našej ťažko skúšanej cirkvi, diecéze, ale i celej Katolíckej cirkvi.»

A Pán ukázal svojmu vernému služobníkovi, čo od neho žiada. Prijal ho do svojej večnosti.“[19] ■

19 Náš priateľ usnul ... In: *SLOVO*, r. 21, 1989, č. 12, s. 12.

Prúd milosti – služba Charis. *O čo ide?*

JURAJ ĎURNEK, SChP

Tlačová kancelária KBS priniesla 2. novembra 2018 správu z Vatikánu, že Svätá stolica zriadi nový orgán s názvom Charis, ktorý sa stane medzinárodnou službou pre všetky zložky širokého prúdu Katolíckej charizmatickej obnovy. Ponúkame vám základné informácie zo štatútu Charis o tejto službe, pretože sa bude dotýkať mnohých spoločenstiev, hnutí a komunít, s ktorými sa na Slovensku stretávame.

Čo je Charis?

Charis je medzinárodný orgán pre službu všetkým zastúpeniam Katolíckej charizmatickej obnovy (1. čl. §1 stanov). Všetky vyjadrenia Katolíckej charizmatickej obnovy spája skúsenosť s ovocím Turíc skrze vyliatie duchovných darov, ktorá sa nazýva krst v Duchu Svätom a zahŕňa osobné stretnutie s Ježišom Kristom ako Spasiteľom, otvorenosť Božiemu slovu, otvorenosť používaniu chariziem a evanjelizácii vo vernej službe Cirkvi. Je to nástroj na budovanie jednoty Kristovho tela, ako je to vyjadrené v modlitbe Ježiša Krista (*Jn* 17) (čl. 1 §2).

Táto jednota má dve základné línie:

- prvá je línia jednoty, ktorá podporuje a posilňuje spoločenstvo medzi všetkými charizmatickými subjektmi;
- druhá línia jednoty má ekumenický rozmer a má viesť k jednote všetkých kresťanov. Charis má byť promótorom ekumenizmu.

Charis je **verejnou právnickou osobou.** A tu je základný rozdiel oproti doteraz existujúcej Katolíckej charizmatickej obnove (KCHO) a Katolíckej fraternite, ktorá pôsobila vo svete ako ďalšie vyjadrenie obnovy v Duchu Svätom.
Čl. 2 §2 hovorí: Charis bola zriadená Svätou stolicou prostredníctvom Dikastéria pre laikov, rodinu a život ako verejná právnická osoba podľa kánonov 116 – 123 Kódexu kánonického práva. Riadi sa týmito stanovami a analogicky kánonmi 312 – 320 Kódexu kánonického práva, ako aj všeobecnými normami cirkevného práva.

Čo nie je Charis?

Charis nie je sieť spoločenstiev či asociácia veriacich, či federácia asociácií. Charis nemá členstvo. **Charis je služba**, preto nedáva právne zastrešenie jednotlivým vyjadreniam KCHO (spoločenstvám, komunitám). Tie aj naďalej spadajú priamo pod jurisdikciu príslušných cirkevných autorít (čl. 1 §3).

Dôvody vzniku služby Charis, kto ju inicioval, odkiaľ sa vzala a kam smeruje

Svätý Otec František adresoval 12. júna 2015 prezidentom Medzinárodnej služby pre Katolícku charizmatickú obnovu (ICCRS) a Katolíckeho bratstva charizmatických komunít a združení – Fraternity (CF) list, ktorý im odovzdal po skončení 3. svetových duchovných cvičení pre kňazov charizmatickej obnovy, na ktoré bol pozvaný, aby s nimi slávil svätú omšu. V liste sa Svätý Otec vyjadril, že nechce, aby sa charizmatici v Katolíckej cirkvi štiepili. Ďalej hovorí, že existujú dve medzinárodné služby pre obnovu v Duchu Svätom: ICCRS a Fraternita, pričom si praje, aby bola vytvorená jedna nová služba. Dodáva však, že nemá vzniknúť zlúčením ICCRS a Fraternity. **Má vzniknúť niečo úplne nové**, čo bude zahŕňať aj iné reality, vyjadrenia, prítomnosti, ktorým má byť táto služba k dispozícii.

Dňa 9. novembra 2015 prichádza odpoveď od prezidentov ICCRS a Fraternity, v ktorej vyjadrujú, že sú Svätému Otcovi k dispozícii a jeho prianím sú veľmi prekvapení. Ale chcú sa s pápežom stretnúť, aby záležitosť prerokovali a tiež pripravili Zlaté jubileum, teda oslavy 50. výročia pôsobenia KCHO. V apríli 2016 k tomuto stretnutiu došlo a prezidentke ICCRS Michaele Moranovej a viceprezidentovi Fraternity Pinovi Scafurovi spolu s tajomníkmi bolo odovzdané poverenie na ustanovenie Charis. Celý proces zastrešovala Pápežská rada pre laikov. Medzitým vzniklo Dikastérium pre laikov, rodinu a život (4. 6. 2016), pod ktoré služba patrí.

A tak pred Zlatým jubileom dňa 29. mája 2017 bola založená táto služba, ktorá zatiaľ ešte neniesla meno Charis.

Vráťme sa však k Stanovám Charis. Tie sú schválené 6. marca 2018 a obsahujú v článku 4 charakteristiku stálych služieb Charisu.

Služby, ktoré poskytuje Charis

CHARIS je v službách všetkých vetiev v rámci Katolíckej charizmatickej obnovy a je k dispozícii, aby slúžila a pomáhala biskupom a kňazom, ktorí si vyžiadajú jej pomoc.

Stále služby sú zamerané na tieto oblasti:

- **spoločenstvo a komunikácia informácií:** má zabezpečovať komunikáciu s národnými službami a všetkými vetvami v rámci Katolíckej charizmatickej obnovy (modlitbové skupiny, spoločenstvá, komunity, siete, evanjelizačné školy, rehoľné inštitúty, vydavateľstvá a iné služby);
- **formácia a vzdelávanie:** má napĺňať vzdelávacie a formačné potreby vyjadrené valným zhromaždením alebo inšpirované živou skúsenosťou ľudí v obnove;
- **poradenstvo:** bude sa uskutočňovať prostredníctvom doktrinálnej a kánonickej komisie.

Alebo môžu byť ad hoc vytvorené dočasné orgány, aby reagovali na konkrétne potreby.

Ciele CHARIS

Tretí článok stanov podáva 13 všeobecných cieľov:

a) napomáhať prehlbovanie a podporovanie **milosti krstu v Duchu Svätom** v celej Cirkvi;
b) podporovať používanie **chariziem** nielen v Cirkvi;
c) podporovať duchovné prehlbovanie a **svätosť** u ľudí, ktorí prežívajú skúsenosť krstu v Duchu Svätom;
d) podporovať záväzok k **evanjelizácii** predovšetkým prostredníctvom novej evanjelizácie a evanjelizácie kultúry, rešpektujúc pritom náboženskú slobodu;
e) podporovať **spoluprácu** medzi komunitami, ktoré sa zrodili z Katolíckej charizmatickej obnovy;
f) podporovať **ekumenický rozmer** Katolíckej charizmatickej obnovy a pestovať záväzok **slúžiť jednote všetkých kresťanov**;
g) identifikovať a podporovať konkrétne témy, ktoré môžu pomôcť **prehĺbiť milosť Turíc**;

h) podporovať sieťovanie a **spoluprácu** medzi subjektmi v rámci Katolíckej charizmatickej obnovy **v oblasti formácie, evanjelizácie** atď.;
i) podporovať **službu chudobným** a iniciatívy sociálnej oblasti;
j) poskytovať príležitosti na **vzdelávanie a formáciu**;
k) umožňovať **kňazom a rehoľníkom prehĺbiť svoju skúsenosť** s Katolíckou charizmatickou obnovou a viac sa do nej zapájať;
l) **podporovať spoločenstvo**: medzi osobami zapojenými v rozmanitých vetvách KCHO; **cirkevnými hnutiami**, ktoré sa neodvolávajú na tento prúd milosti; a **ďalšími kresťanskými cirkvami** a spoločenstvami, predovšetkým tými, ktoré zakúšajú skúsenosť Turíc;
m) **organizovať významné podujatia, kolokviá**, vodcovské stretnutia s cieľom vymieňať si rôzne skúsenosti prúdiace z Ducha Svätého a deliť sa o ne.

Proces ustanovenia

Tieto stanovy boli podpísané 6. marca 2018 na skúšobné obdobie – ad experimentum. Boli rozposlané národným službám, vedúcim spoločenstiev a komunít po celom svete. A v máji 2018 boli oficiálne zverejnené. Odvtedy začína proces reštrukturalizácie jednotlivých národných rád KCHO, aby sa všetky reality mohli podieľať na vytvorení tejto služby na národnej úrovni. Na Slovensku bolo 21. júla 2018 prvé takéto stretnutie s Michaelou Moranovou, ktorú poveril Svätý Otec, aby sme odpovedali na výzvu tejto novej služby. Následne 25. októbra 2018 sa v Centre Jána Pavla II. v Banskej Bystrici uskutočnilo ďalšie stretnutie, kde bol zvolený 13-členný Národný koordinačný tím služby CHARIS na Slovensku. 8. decembra 2018 boli rozposlané Stanovy Charis jednotlivým biskupským konferenciám, a tak bola táto služba predstavená celej Cirkvi. Od tohto dňa sa začalo tzv. prechodné obdobie, keď sa majú jednotlivé národné koordinačné tímy pripraviť na kontinentálne stretnutia a majú začať diskutovať s otcami biskupmi o dispozícii tejto medzinárodnej služby. Na Slávnosť Zoslania Ducha Svätého 9. júna 2019 sa uskutočnilo prvé valné zhromaždenie Charis v Ríme a od tohto dátumu funguje služba oficiálne.

Aj pri vzniku Charis treba pripomenúť, že nejde o nové hnutie, ale o prúd milosti, preto sa nemajú vytvárať štruktúry, ale tímy, ktoré slúžia. Aj Svätý Otec sa na začiatku vyjadril, že chce, aby sa ponechali identity a charizmy jednotlivým spoločenstvám. To znamená, že netreba, aby jednotlivé spoločenstvá zanikali.

Národná služba spoločenstva

Cieľom národných služieb spoločenstva **je budovať a posilňovať širokú a rozmanitú rodinu** Katolíckej charizmatickej obnovy. Preto by mali byť čo možno najinkluzívnejšie a otvorené novým a vznikajúcim subjektom. Model sa zameriava **viac na spoločenstvo než na vládu alebo štruktúru**.

Národné služby spoločenstva (communio) by mali pozostávať zo zástupcov subjektov a vyjadrení prúdu milosti, ktoré sa považujú za súčasť Katolíckej charizmatickej obnovy a usilujú sa budovať spoločenstvo v rámci širokej a rozmanitej rodiny Katolíckej charizmatickej obnovy. Môžu zahŕňať modlitbové skupiny, komunity, siete, evanjelizačné školy, rehoľné inštitúty, vydavateľstvá, jednotlivé služby, ekumenické iniciatívy, mládež atď.

Členovia medzinárodnej služby CHARIS

Dikastérium pre laikov, rodinu a život zverejnilo dňa 30. októbra 2018 nominácie na moderátora, ekleziálneho asistenta a 18 členov medzinárodnej služby CHARIS, ktorí sa ujali svojej služby dňa 9. júna 2019.

Moderátor: Dr. Jean-Luc Moens (Belgicko) z komunity Emanuel
Členovia medzinárodnej služby spoločenstva: biskup Peter Leslie Smith (USA), Andrés Arango (USA), o. Etienne Vetö (USA), María Eugenia de Góngora (Guatemala), Pino Scafuro (Argentína), Gabriella Marcia da Rocha Dias (Brazília), Cyril John (India), br. James Shin San-Hyun (Južná Kórea), Jean-Christophe Sakiti (Togo), Fred Mawanda (Uganda), Paolo Maino (Taliansko), Giulia Rancan (Taliansko), diakon Etienne Mellot (Francúzsko), François Prouteau (Francúzsko), Shayne Bennett (Austrália), José Prado Flores (Mexiko), Jean Barbara (Libanon), diakon Johannes Fichtenbauer (Rakúsko)
Ekleziálny asistent: Raniero Cantalamessa, OFMCap, pápežský kazateľ (Taliansko).
Na Slovensku sa podobne formuje národný tím.

Charis sa ako prúd milosti rozlieva aj v našich rehoľných komunitách. Svätý Otec František aj nás vyzýva: „Koľkokrát nás to láka, aby sme zostali na pohodlnom pobreží! Ale Pán nás volá vyplávať na more a spustiť siete do hlbších vôd (porov. *Lk* 5, 4). Pozýva nás, aby sme svoj život strávili v službe. Úzko s ním spojení máme odvahu vložiť všetky naše charizmy do služby druhým.“ (Gaudete et Exsultate, 130) Zatiahnime teda na hlbinu a nechajme oživiť naše komunity a zasvätenie týmto prúdom Ducha. ■

Devastačný dopad ateizácie komunistického režimu v Albánsku

MISIONÁRSKE VÝZVY

GORAZD KOHÚT, SVD

O Albánsku sa dnes možno veľa dozvedieť z internetových zdrojov, takže ak vás zaujíma história, kultúra, geografia, príroda... istotne viete, kde hľadať. Spomeniem však dôležitý historický fakt, ktorý je potrebné mať na pamäti, keď sa hovorí o náboženskej situácii v Albánsku.

Po druhej svetovej vojne sa v Albánsku dostala moc do rúk komunistov a Albánsko sa vydalo cestou budovania socializmu. Vedúcu pozíciu získala Albánska strana práce a komunistický diktátor Enver Hodža.

To, čo poznáme z našej "československej" histórie, bolo prítomné i tu: znárodnenie priemyslu, industrializácia a kolektivizácia poľnohospodárstva a pod. V roku 1967 zakázala albánska vláda praktizovanie náboženstva a vyhlásila ateizmus ako štátnu doktrínu. Albánsko sa tak oficiálne stalo prvým ateistickým štátom na svete. Hlavným pilierom režimu bola tajná štátna polícia Sigurimi, ktorá kontrolovala všetok politický a spoločenský život v krajine. To sa odrazilo v každodennom živote Albáncov (prenasledovanie duchovenstva, zákaz vycestovania, odstránenie tradícií).

Počas totalitného režimu boli väznené, mučené a umučené tisíce ľudí, medzi nimi kňazi, rehoľníci a rehoľné sestry, laici angažujúci sa (tajne) v náboženskom živote a mnohí ďalší „nepriatelia" režimu. Oficiálne štatistiky hovoria, že 42 772 osôb albánskej národnosti malo status politicky prenasledovaných, z toho bolo väznených 14 563 osôb (z nich takmer 1 000 vo väzení zomrelo) a odsúdených bolo 5 540 osôb. V koncentračných táboroch bolo umiestnených 21 401 osôb, takmer 300 osôb psychicky ťažko ochorelo v dôsledku väzenia, násilia a mučenia (uvádzam túto základnú štatistiku, ktorá sa nachádza na jednom z miest, kde sú dodnes zachované cely väzenia, vypočúvania a mučenia, medzi nimi i cely dvoch zo 40 albánskych mučeníkov). Katolícka cirkev Albánska má teda 40 mučeníkov, z ktorých viacerí sú jezuitskí a františkánski kňazi.

Z hľadiska cirkevno-juridického členenia má Albánsko 5 diecéz a jednu Apoštolskú administratúru – tá v sebe zahŕňa i farnosti, ktoré spravujú misionári verbisti.

Aspoň pár riadkami vám priblížim pastoračnú situáciu v Apoštolskej administratúre, ktorá je geograficky situovaná v južnom Albánsku. Podľa štatistík z roku 2017 spadá do Administratúry vyše 1 433 000 obyvateľov, z toho je pokrstených 3 730 (teda ani nie 0,3 %). Administratúra pozostáva z 15 farností a viacerých rehoľných komunít. Počet kňazov v Administratúre klesol oproti roku 2017 z 12 na 5. Z toho je ľahké usúdiť, že – bohužiaľ – v niektorých farnostiach z dôsledku nedostatku kňazov nemajú veriaci ani v nedeľu možnosť zúčastniť sa eucharistického slávenia. Väčšinu územia Administratúry tvoria oblasti s moslimským a ortodoxným náboženstvom. Katolícka cirkev je počtom viac situovaná na severe Albánska, kde sa nachádza i kňazský seminár. Z na-

šej Administratúry je v ňom jeden seminarista, ostatní ôsmi sú z iných diecéz Albánska, traja sú z iných krajín (Kosovo, Chorvátsko, Čierna Hora), kam sa po vysviacke vrátia.

Keďže Albánsko je prevažne moslimskou krajinou (najmä preto, že od 15. storočia bola súčasťou Osmanskej ríše a kresťania boli znevýhodňovaní, ba neskôr i prenasledovaní pre vieru), myslím, že je zaujímavou otázka, ako tieto tri náboženstvá (moslimovia, kresťania ortodoxných cirkví a kresťania katolíci) spolu žijú a vzájomne vychádzajú... Na lepšie pochopenie situácie sa s vami podelím o jednu konkrétnu iniciatívu prevažne moslimskej dediny blízko mesta Elbasan (44 km od Tirany). Držal som v rukách žiadosť s viac než 150 (!) podpismi moslimov, ktorí sa v nej obracajú na katolíckeho kňaza (má na starosti malú hŕstku katolíkov v tej dedinke) s výslovnou túžbou viac poznať, kto je Ježiš podľa katolíckej náuky. Odvolávajú sa na svoje kresťanské korene, ktoré siahajú hlbšie než tie moslimské (datované až od nástupu násilnej islamizácie v 15. storočí). Títo moslimovia osobne poznajú istého mladého muža, ktorý bol pokrstený ako dospelý a ktorý v ich dedine veľa pomohol chudobným a chorým... Jeho príklad a nezištná služba mnohých moslimov natoľko inšpirovala, že sa začali zaujímať o jeho hlbšie motivácie, s ktorými koná službu kresťanskej lásky. Príklad jedného zapálil túžbu poznať Ježiša Krista v mnohých. Verím, že práve toto je naša prvoradá misia. Práve príklad tohto mladého muža je dôkazom toho, že *verba movent, exempla trahunt.* Hoci uvádzam iba tento príklad (je ich však veľa, napr. i to, že každý rok sa u nás pripravujú na sviatosti dospelí pochádzajúci z moslimských rodín), platí – a sami Albánci by vám to potvrdili –, že koexistencia troch náboženstiev je v Albánsku mierová a vyznačuje sa vzájomným rešpektom.

Chcem vás poprosiť o istú formu pomoci... Vyššie som spomenul, že nás je v celej Administratúre iba 5 kňazov. Ak poznáte niekoho, kto premýšľa nad misijno-pastoračnou skúsenosťou (myslím najmä kňazov Fidei donum), povzbuďte ich pre misiu v Albánsku. O reč nech nie sú ustarostení, časom sa človek so štipkou chuti naučí i to, čo by nikdy neveril, že sa môže naučiť... Som hlboko presvedčený, že i takáto služba zo strany kňazov túžiacich po misijnej skúsenosti, by mohla Katolíckej cirkvi (nielen) v Albánsku veľmi pomôcť. ■

Gorazd Kohút, SVD, pochádza z Močenku, je členom rehole verbistov a v Albánsku pracuje od roku 2019.

ODPORÚČAME

Vydavateľstvo Portál, 2015

Marshall B. Rosenberg

Co řeknete, změní váš svět

V každé situaci může člověk tím, jak mluví (k ostatním, ale i k sobě ve svých myšlenkách), buď podporovat pokoj, porozumění a mír, nebo násilí. Rosenberg ukazuje, jak jazyk a komunikace v tomto smyslu fungují a učí, jak redukovat bolest a násilí, které z nich mohou bezděčně vycházet, a naopak léčit zranění, budovat vnitřní pokoj a lásku. Jeho cílem je rozvíjet vnitřní vědomí míru, které může být zakořeněno v jazyce, který denně užíváme.

Rosenbergova kniha není návodem, jak vést nenásilnou komunikaci, ale spíše ilustrací toho, jak funguje. Je plná inspirativních příkladů a příběhů ze světa mezilidských vztahů, které vycházejí z autorovy více než čtyřicetileté zkušenosti. Nabízí mnohem širší a hlubší pohled na problém komunikace, který se mění v jistý druh spirituality – výzvy k nenásilnému chování jak vůči sobě, tak okolí.

Marshall B. Rosenberg byl mezinárodně uznávaný odborník na komunikaci, zakladatel Centra pro Nenásilnou komunikaci a mediátor. V Portále vyšla jeho velmi úspěšná kniha Nenásilná komunikace.

Milosrdenstvo na štyroch kolesách

■ EVA RUŠÍNOVÁ

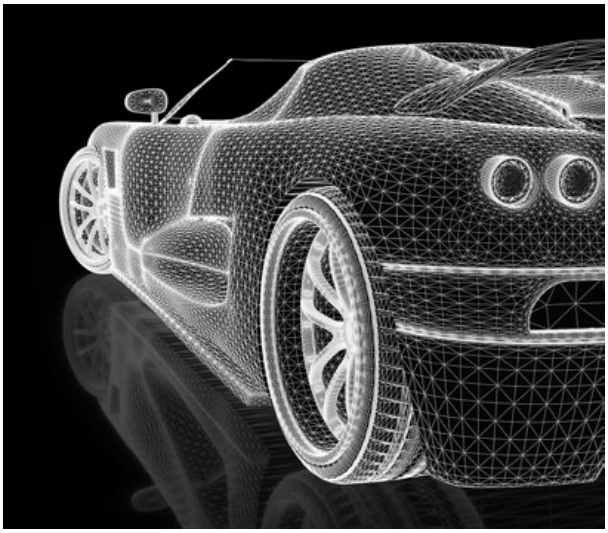

Niekedy rozmýšľam, či nie som nejaká „fejková“, keď mám rada to, čo drvivá väčšina populácie až tak nemusí. Napríklad vášeň pre upratovanie po maľovaní, moja stupňujúca sa potreba chladu pri horúčke, vrcholiaca umývaním okien alebo náklonnosť k poradám a seminárom. Nie k tým, ktoré sú náplňou mojej práce, ale k tým, kde som ako plnokrvný účastník.

Kúzelná skutočnosť je cestovanie. Cestujem často, takže rada, dobrovoľne rada. Je za tým čistá, nekomplikovaná emócia. Vtedy sa dá len tak byť s ľuďmi a medzi ľuďmi, vnímať ich, počúvať, nasávať, čím žijú. Stáva sa, že si z navnímaného niečo založím do herbára inšpirácií na školenia a workshopy. Lebo je to o živote a realite, niečo ako uvedomovacia pauza pri predstavení, keď človeku dôjde pointa. Jediné, čo ma odrádza na cestovaní, je moment jazdy v autobuse či trolejbuse, keď akákoľvek jesenná melanchólia musí ustúpiť hneď, ako šofér brzdí na zastávke. Pretože zo štýlu jazdy sa zdá, že je prinajmenšom exfinalista jazdy Formuly 1. Vtedy nie je čas na myšlienkové úvahy, lebo človek je rád, že vybalansuje štart zo zastávky so súčasným pokusom označiť si lístok v štandardne nefungujúcom stroji na tretíkrát. Keď po paraolympijskom skoku na sedadlo si človek šťastne vydýchne, no vzápätí na najbližšej ostro vybratej zákrute, zatínajúc päty do podlahy, prihlási sa kŕč v ľavom stehne a naznačí, že organizmus potrebuje doplniť zásobu magnézia. Pri prípravnom manévri na vystupovanie v dostatočnom predstihu mi prebehne podvýživená myšlienka, či šofér robí svoju prácu rád alebo ho k tomu donútila hypotéka.

K rozkladu klasických názorov na zasvätenú ženu prispieva aj moja vášeň pre autá. Nie pre niektoré negatívne zážitky z cestovania. Keď vidím pekné auto, srdce sa mi presúva z hrude do spánkov a búši omnoho rýchlejšie. Všímam si na nich všetko, každý detail. Reálna šanca jazdy v kvalitnom aute sa však pre mňa logicky potáca. Bolo to však len nedávno, keď som zažila pomerne vypätú situáciu, ktorá ma precvičila v schopnosti zvládnuť kumulovaný stres, situáciu, ktorá je ťažká ako pondelková cesta do práce.

Vtedy to mám tak rada! Keď to príde nečakane! Spadnúť zo stresu do neočakávanej, prekvapujúcej radosti. V tomto prípade to bola správa od človeka, ktorý naskenoval moju situáciu a preplnený empatiou mi poslal správu, že dostanem k dispozícii jeho auto aj s plnou nádržou na celý deň, kedy budem chcieť.

Správa v správny čas, ktorá akoby nasadila duši ľahkú športovú obuv a pomohla jej prebehnúť cez náročné chvíle odpružene a ľahšie.

Je pravda, že s cudzím autom jazdím kŕčovito a upotene, s plným vedomím, že škrabanec na aute je pre muža podobná katastrofa ako pre ženu zlomený opätok. V tomto prípade však jazda v krásnom aute zvonku aj zvnútra, pohodlný a prijímajúci dizajn, kvalitné ozvučenie a dynamika motora bola balená do milosrdnej veľkodušnosti srdca, ktoré vedelo zareagovať citlivo a pohotovo. V ten deň som si uvedomila, že milosrdenstvo nie je vec statická. Môže byť aj na štyroch kolesách. ■

Bývam vedľa svätej

■ FRANTIŠKA ČAČKOVÁ

„Je pravda, že sa cítime unavení z namáhavej cesty, ale nádej nám dáva silu ísť ďalej. Keď hľadíme na život svätých, povzbudzuje nás to napodobňovať ich. Je medzi nimi veľa svedkov tzv. «svätosti vedľajších dverí, tých, ktorí žijú medzi nami a sú odrazom Božej prítomnosti».“

(Svätý otec František)

Bývam vedľa svätej. Spolusestra z vedľajšej izby by síce vedela k tomu voľačo dodať, ale nech. Všímať si svätých vedľajších dverí je obľúbenou témou Svätého Otca Františka. Tak si poďme všímať.

Keď som sa sem presťahovala, mala som jednu tajnú túžbu. Počítam s tým, že sa práve stane verejnou, keď to sem teraz napíšem. Ale hodí sa k téme.

Chcela som bývať v istej konkrétnej izbe v tomto našom velikom domisku. Lebo v tej izbe bývala do februára 2019 svätá sestra. Kristínka. Pochádzala z mesta, kde som prežila svojich zatiaľ najdlhších 8 rehoľných rokov. A už rok je u Otca. Doma. No a ja som si do „túžobníka“ – čiže do zoznamu kadejakých túžob a prianí zapísala, že keď už sa mám sťahovať do Žiliny, chcem „bývať v Kristínkinej izbe“. Mala síce aj väčšie kamarátky ako mňa, ale veď... Otec chce vždy počuť o mojich túžbach, tak mu o nich hovorím.

Viem, čo ma priťahovalo. Vôbec nejde o tú izbu. Skôr o to, že poznám niekoho, kto statočne a hlavne s Kristom prešiel životom a ja to chcem tiež tak. Tak byť tam, kde aj ona utierala prach z políc a ráno odostierala žalúzie... to sa mi zdalo také sväto romantické.

„Duch Svätý svätosť rozlieva všade.“ (Gaudete et Exsultate 6) Aké je to žiť so svätými? Inšpiratívne. Provokujú pridať sa. Pretože svätosť znamená „žiť v plnom spoločenstve s Bohom už teraz, počas nášho pozemského putovania.“ (pp. František 1. novembra 2019) Takže stretnúť svätú či svätého niekde na chodbe, keď vynáša smeti či čistí zeleninu v kuchyni, znamená stretnúť niekoho, kto je práve s Bohom. A to vidieť i cítiť.

Isto už nervózne čakáte na to, či som si zaškrtla do zošitka „vybavené“ k tejto svojej túžbe. Aj áno, aj nie. Bývam vedľa. Mala by som byť svätá vedľajších dverí. Lebo aj moje dvere sú pre niekoho tie vedľa. ■

Prírodné prostriedky na zdravý spánok

■ TATIANA BERECKÁ

Prišla jeseň, prichádza zima a s nimi po dovolenkovom období aj vysoké pracovné nasadenie. Nervozita, úzkosť, stres čoraz častejšie sprevádzajú život človeka. Sú to veľmi nepríjemné emočné stavy často súvisiace práve s vysokým pracovným nasadením a každodenným zhonom. Môže ísť o stavy od krátkodobého nepokoja až po generalizovanú úzkosť a paniku.

Následok nervozity, stresu či strachu je väčšinou nespavosť, ktorá môže viesť k ďalším zdravotným komplikáciám. Ak sa u človeka dlhodobejšie vyskytujú tieto príznaky, mal by čo najskôr vyhľadať odbornú pomoc. Podľa štatistík je veľmi veľa ľudí, ktorí každú noc užívajú uspávacie prostriedky, čo je pre telo škodlivé, lebo to blokuje jeho reparačné procesy. Niet sa čo diviť, že ľudia sa po prebudení necítia osvieženi. Vzhľadom na množstvo nežiaducich účinkov syntetických liečiv sa ľudia v snahe odstrániť nervozitu, stres, úzkosť či nespavosť čoraz častejšie orientujú na prírodné látky a rastliny s upokojujúcim účinkom. Medzi najčastejšie používané liečivé rastliny s upokojujúcim účinkom patria:

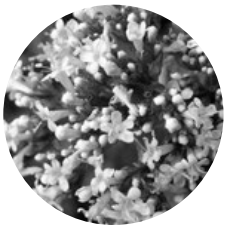

• Valeriána lekárska

Je jednou z najznámejších liečivých rastlín s upokojujúcim účinkom. Je vhodná aj pri nespavosti. Na terapeutické účely sa využíva jej koreň. Pre túto rastlinu je charakteristický silný, nie veľmi príjemný pach. Výraznou vôňou láka mačky i hmyz, ľudovo sa jej hovorí mačací koreň. Tlmí nervozitu, stavy vzrušenia, úzkosti a duševné napätie. Vo vyšších dávkach sa používa ako hypnotikum (liek na spanie). Okrem sedatívneho (upokojujúceho) účinku má valeriána aj protikŕčový účinok. Známe je tiež použitie tejto rastliny pri maternicových kŕčoch, bolestiach hlavy, žalúdočných neurózach, črevných poruchách. Valeriána lekárska nie je určená na dlhodobé užívanie. Odporúčaná doba užívania je maximálne 2 týždne.

• Mučenka

Je ďalšou významnou liečivou rastlinou so sedatívnym (upokojujúcim) účinkom. Z tejto rastliny sa používa celá nadzemná časť – vňať. Ide o popínavú rastlinu s ružovými až purpurový-

mi kvetmi. V tradičnej medicíne sa používa na úľavu od miernych symptómov duševného stresu. Používa sa pri nervovom nepokoji, napätí, podráždenosti, ako aj pri poruchách spánku či nervovo podmienených ťažkostiach žalúdka a čriev. Popri sedatívnom účinku má aj anxiolytický efekt (rušiaci vnútorné napätie).

• Medovka lekárska

Medovka je veľmi obľúbenou liečivou rastlinou s intenzívnou citrónovou vôňou. Často sa pestuje i v našich záhradách. Na terapeutické účely sa využíva jej list, ale môže sa použiť aj celá vňať. Silica medovky má upokojujúce, protikŕčové a antibakteriálne účinky. Používa sa najmä ako mierne sedatívum na uvoľnenie symptómov stresu. Nachádza sa vo viacerých prípravkoch určených na spanie a upokojenie, najčastejšie v kombinácii s ďalšími sedatívne pôsobiacimi výťažkami. Vďaka vysokému obsahu kyseliny rozmarínovej majú jej extrakty aj antivírusové účinky a používajú sa zvonka proti vírusu herpesu.

• Ľubovník

Ľubovník bodkovaný je rastlina, ktorá sa bežne využíva aj vo farmaceutickom priemysle najmä pre jej upokojujúce účinky na ľudskú myseľ. Celkovo pomáha tiež proti depresiám a upokojuje zvýšenú nervozitu alebo stres.

• Harmanček

Ak vás trápi nespavosť pre kŕče alebo bolesti, ideálnym pomocníkom je harmanček. Najčastejšie sa z neho pripravuje harmančekový čaj a ten sa užíva pri žalúdočných problémoch, bolestiach pri menštruácii, pri nachladnutí. Blahodarne tiež pôsobí na celkové zlepšenie nervového systému.

• Levanduľa

Levanduľa má veľmi pozitívne účinky na uvoľnenie nervového systému. Znižuje hladinu stresových hormónov v tele, takže veľmi dobre pôsobí práve vtedy, ak nespavosť spôsobuje stres a napätie. Má priaznivé účinky aj vtedy, ak vás trápia dlhodobejšie migrény a silné bolesti hlavy.

Čo nám o spánku hovorí svätá Hildegarda z Bingenu

Prirodzený spánok je najlepší spôsob, ako obnoviť imunitný systém, a je predpokladom aj na udržanie dobrého nervového systému. Počas spánku sa náš nervový systém dobíja podobne ako batéria. To isté platí aj pre ostatné regeneračné procesy v tele. Údaje svätej Hildegardy sú veľmi zaujímavé. Nájdeme v nich informáciu, že kostná dreň, ktorá produkuje kmeňové bunky, sa počas noci regeneruje. Je to veľmi dôležité, keďže tieto bunky sú základom pre náš imunitný bunkový systém.

Aby spánok dosiahol želaný účinok, je potrebné mať dobré sny. Môžu tomu pomôcť rôzne prostriedky:

- **teplý kúpeľ s levanduľou;**
- **ľanový alebo bavlnený vankúšik naplnený betonikou, ktorý si položíme počas noci blízko hlavy;**
- **prechádzka pred spaním;**
- **čítanie dobrej knihy;**
- **pohár „haseného“ vína.**

Stará ľudová múdrosť hovorí: „Nik by nemal ísť spať bez toho, aby bol v súlade a v pokoji sám so sebou a so svetom!“

Stres, ktorý sa počas dňa nahromadil, treba nevyhnutne odstrániť. Práve na to slúži „hasené“ víno s myším chvostom (môže sa však piť aj bez neho). Tento nápoj nám pomáha, aby sme sa uvoľnili a nestrávili sme noc s pocitmi hnevu alebo úzkosti. Nápoj eliminuje stresové hormóny adrenalín a dopamín.

Svätá Hildegarda hovorí:

„Ak človek cíti hnev alebo smútok, je potrebné rýchlo zohriať víno, potom ho zmiešať s trochou vody a vypiť ho ešte teplé. Takto sa príčina, ktorá to vyvolala, a hnev, ktorý z toho povstal, dostanú pod kontrolu“ (Príčiny a liečenie chorôb, Shulz, s. 293).

Recept na „hasené“ víno

K jednému poháru dobrého červeného vína sa pridá jedna kávová lyžička myšieho chvosta, zmes sa dá variť, až kým sa neobjavia bublinky (alkohol sa už pri 80 °C vyparí). Hneď sa pridá studená voda a víno sa odoberie z ohňa. Pije sa ešte teplé po dúškoch prv, než sa uložíme spať.

Tento nápoj je vynikajúcim, jednoduchým a rýchlym prostriedkom na každú zlú náladu: teplé víno posilňuje a spôsobuje ústup smútku a podráždenosti. Môžeme ho piť aj počas dňa, ak sme napríklad vstali ľavou nohou, aby sme si nepokazili celý deň. Môžeme si ho pripraviť aj vo väčšom množstve, nechať ho v termoske a postupne z neho upíjať. ■

Prajem vám dobrý spánok a príjemné sny!